

Suvremeni demogeografski razvoj općine Milna nakon 2001. godine

Mijić, Tomislav

Master's thesis / Diplomski rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Science / Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-matematički fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:217:354599>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-28**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Science - University of Zagreb](#)

Tomislav Mijić

**SUVREMENI DEMOGEOGRAFSKI RAZVOJ OPĆINE MILNA NAKON
2001. GODINE**

Diplomski rad
predan na ocjenu Geografskom odsjeku
Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
radi stjecanja akademskog zvanja
magistra geografije

Zagreb

2017.

*Ovaj diplomski rad izrađen je u sklopu dodiplomskog studija geografije pri
Geografskom odsjeku Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u
Zagrebu, pod vodstvom doc. dr. sc. Stjepana Šterca.*

Sveučilište u Zagrebu
Diplomski rad
Prirodoslovno-matematički fakultet
Geografski odsjek

Suvremeni demogeografski razvoj općine Milna nakon 2001. godine

Tomislav Mijić

Izvadak: Cilj ovog istraživanja je sagledavanje suvremenih demogeografskih kretanja i općeg stanja u općini Milna na otoku Braču između dva posljednja provedena popisa stanovništva: 2001. i 2011. godine. Analiza će obuhvatiti osnovna demogeografska obilježja općine Milna i tri statistički naselja od koje se sastoji općina: Milna, Ložišća i Bobovišća. Razradom prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva te biološkim sastavom stanovništva uvidjet će se izrazito nepovoljno demografsko stanje u općini Milna koje je znatno ispod prosjeka Republike Hrvatske i otoka Brača. Jedina demografska pozitivnost je useljavanje stanovništva u općinu zabilježeno između 2001. i 2011. godine. Mogućnosti revitalizacije su razmjerno skromne.

58 stranica, 25 grafičkih priloga, 4 tablica, 33 bibliografskih referenci; izvornik na hrvatskom jeziku

Ključne riječi: Milna, otok Brač, demogeografija, tipovi općeg kretanja stanovništva, demografske strukture stanovništva

Voditelj: doc. dr. sc. Stjepan Šterc

Povjerenstvo: doc. dr. sc. Stjepan Šterc
prof. dr. sc. Dražen Njegač
prof. dr. sc. Zoran Stiperski

Tema prihvaćena: 27. 6. 2017.

Rad prihvaćen: 12. 9. 2017.

Datum i vrijeme obrane: 28. 9. 2017. u 10:00 sati

Rad je pohranjen u Središnjoj geografskoj knjižnici Prirodoslovno-matematičkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Marulićev trg 19/II., Zagreb, Hrvatska

BASIC DOCUMENTATION CARD

University of Zagreb
Faculty of Science
Department of Geography

Master Thesis

**Contemporary Demo-Geographic Development of the Milna
Municipality after 2001**

Tomislav Mijić

Abstract: The aim of this study is to examine recent demo-geographic trends and the general situation in the municipality of Milna on the island of Brač, between the last two censuses: 2001 and 2011. The analysis will cover the basic demo-geographic details of the municipality of Milna and of the three statistical settlements, which make up this municipality: Milna, Ložišća and Bobovišća. By examining the development of the population's natural and mechanical movement and the population's biological composition it will be possible to envision the extremely unfavourable demographic situation in the municipality of Milna, which is significantly below the average of the Republic of Croatia and of the island of Brač. The only demographic positive trend has been population immigration, into the municipality between 2001 and 2011. The possibilities of revitalisation are relatively modest.

58 pages, 25 figures, 4 tables, 33 references; original in Croatian

Keywords: Milna, island of Brač, demogeography, types of general population trend, demographic structures of the population

Supervisor: Stjepan Šterc, PhD, Associate Professor

Reviewers: Stjepan Šterc, PhD, Associate Professor
Dražen Njegač, PhD, Full Professor
Zoran Stiperski, PhD, Full Professor

Thesis submitted: 27. 6. 2017.

Thesis accepted: 12. 9. 2017.

Thesis defense: 28. 9. 2017. at 10:00 h

Thesis deposited in Central Geographic Library, Faculty of Science,
University of Zagreb, Marulićev trg 19/II., Zagreb, Croatia.

SADRŽAJ

1. UVOD	6
1.1. Predmet istraživanja	6
1.2. Zadaci i ciljevi istraživanja	6
1.3. Metode i tehnike rada	7
1.4. Osnovne hipoteze	7
1.5. Pregled dosadašnjih istraživanja	8
2. PRIRODNA OSNOVA NASELJENOSTI	8
2.1. Geografski položaj	9
2.2. Osnovna obilježja reljefa	11
2.3. Osnovna klimatska obilježja	13
3. OSNOVNA DEMOGEOGRAFSKA OBILJEŽJA OPĆINE MILNE	14
3.1. Broj i razmještaj stanovništva	14
3.1.1. Gustoća naseljenosti	17
3.2. Opće kretanje broja stanovnika	19
3.2.1. Međupopisno kretanje stanovništva	19
3.2.2. Prirodno kretanje stanovništva	24
3.2.3. Prostorna pokretljivost stanovništva	28
3.2.4. Tipovi općeg kretanja stanovništva	31
3.3. Osnovne demografske strukture	34
3.3.1. Biološki sastav stanovništva	34
3.3.2. Gospodarski sastav stanovništva	42
3.3.3. Obrazovni sastav stanovništva	44
3.3.4. Ostale strukture stanovništva	46
3.3.4.1. Sastav prema narodnosti	46
3.3.4.2. Vjerski sastav	48
4. DEMOGEOGRAFSKA REVITALIZACIJA	49
5. ZAKLJUČAK	50
Literatura	53
Izvori	55
Popis tablica	56
Popis slika	57

1. UVOD

Demogeografija kao socijalno-geografska znanstvena disciplina bavi se prostornim procesima i prostornim interakcijama, sa stanovništvom u središtu. Osobito je važna dinamika stanovništva te prostorni razmještaj ljudskih resursa. Prostorne različitosti u sastavu, migracijskim tijekovima i kretanju stanovništva važnim dijelom u vezi su s prirodno-fizičkim značajkama mjesta. Prostorno-vremenska međuovisnost prirodnog kretanja i prostorne pokretljivosti uzrok je promjena broja, sastava i prostornog razmještaja stanovništva. U razumijevanju tih pojava i procesa dolazi do međudjelovanja prirodnih osnova, okoliša, društvenih, gospodarskih, političkih i drugih faktora. Nejednaki stupanj razvijenosti značajno utječe na tako međusobno različit suvremeni svijet i na sam sastav i značajke stanovništva te na prostorne odnose, pojave i procese.

1.1. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja ovog rada su demogeografske značajke općine Milne na Braču. Općina Milna nalazi se na zapadu otoka Brača. Analiza će obuhvaćati uzroke demogeografskih različitosti i njihove posljedice. Općina Milna ima tri naselja kao statističke jedinice koje se popisima stanovništva obrađuju: Milna, Ložišća i Bobovišća. Potrebno je objasniti razliku između pojmova općina i naselja. Općina Milna je administrativno-teritorijalna jedinica koja uključuje tri spomenuta naselja. Dakle, naselje Milna je samo jedno od tri spomenita naselja općine Milna.

1.2. Zadaci i ciljevi istraživanja

Glavni cilj ovog rada je istražiti i objasniti suvremene demogeografske promjene u općini Milna između dva popisa stanovništva, između 2001. i 2011. godine. Bit će prikazana najvažnija prirodna i društveno-geografska obilježja koja utječu na prostorni razmještaj stanovništva i na promjene u naseljenosti općina Milne.

Zadaci i ciljevi su:

- Razraditi demogeografsku strukturu općine Milna između 2001. i 2011. godine
- Izraditi međuzavisnost između prirodne osnove i naseljenosti u općini Milna
- Istražiti prostorne razlike u demogeografskim mogućnostima općine Milna

1.3. Metode i tehnike rada

Obradena je relevantna znanstvena literatura na temu demogeografske problematike otoka Brača, Hrvatske, te i iz drugih prostora. Koristili su se objavljeni podaci Državnog zavoda za statistiku. Također, razmatrani su i objavljeni znanstveni radovi iz hrvatske otočne demogeografske problematike.

Za potrebe kartografskog izražavanja važnih demografskih podataka i prostornih procesa korišten je program Corel. Za izradu grafikona korišten je program Microsoft Excel 2007.

Prije same demogeografske analize, razrađena je prirodno-geografske značajke općine Milne, kao prirodnu osnove naseljenosti. Potom slijedi detaljna analiza demogeografska obilježja stanovništva gdje će se posebno obraditi broj i razmještaj stanovništva, opće kretanje stanovništva i tipovi, demografske strukture (dob, gospodarske djelatnosti, obrazovanje, narodnost, vjeroispovjest). Završna razrada rezervirana je za problematiku demogeografske revitalizacije i potencijal stanovništva općine Milne.

1.4. Osnovne hipoteze

Postavljeno su četiri osnovne hipoteze rada:

H1 Naselja Milna ima povoljnije demografske pokazatelje od naselja Ložišća i Bobovišća u neposrednom zaleđu i unutrašnjosti.

H2 Nepovoljne su suvremene demografske strukture stanovništva u općini Milna.

H3 Useljavanje stanovništva je slabije od prirodnog pada stanovništva u razdoblju između 2001. i 2011. godine

H4 Općina Milna zaostaje za demografskim razvojem Grada Supetra, kao demografski najdinamičnijeg prostora na otoku Braču.

Navedene hipoteze bit će provjerene provedenim istraživanjem u ovom radu, a rezultati predstavljeni u zaključku.

1.5. Pregled dosadašnjih istraživanja

O demografskoj problematici otoka Brača napisano je više znanstvenih radova, kako u pojedinačnim radovima (članak, knjiga), tako i kao dio šireg prostora i analize.

Treba navesti literaturu koja pokriva osnovno demogeografsko razumijevanje važnih pojmova i procesa poput: Nejašmić, I. (2005): „Demogeografija – stanovništvo u prostornim odnosima i procesima“, Wertheimer-Baletić, A. (1999): „Stanovništvo i razvoj“ i Friganović, Ml. (1978): „Demogeografija – stanovništvo svijeta“.

Druga skupina radova odnosi se na razradu osnovnih geografskih obilježja otoka Brača. Ovdje treba naglasiti brojne članke iz „Bračkog zbornika“.

Demografska istraživanja na hrvatskim otocima provodili su Ivan Lajić i Roko Mišetić.

2. PRIRODNA OSNOVA NASELJENOSTI

Prirodna osnova utječe na prostorni raspored i gustoću naseljenosti u svijetu. Klima, reljef, vode, tla i prirodna bogatstva utječu na brojne sastavnice stanovništva. Nejednak stupanj gospodarske razvijenosti

značajno utječe na sliku područja i utječe na prostorne odnose i procese (Nejašmić, 2005.). Suvremena demogeografija se ne bavi samo stanovništvom, već bitan dio njegove odrednice su odnosi što ih ono oblikuje oko sebe na geopovršini (Šterc, 1986: 114).

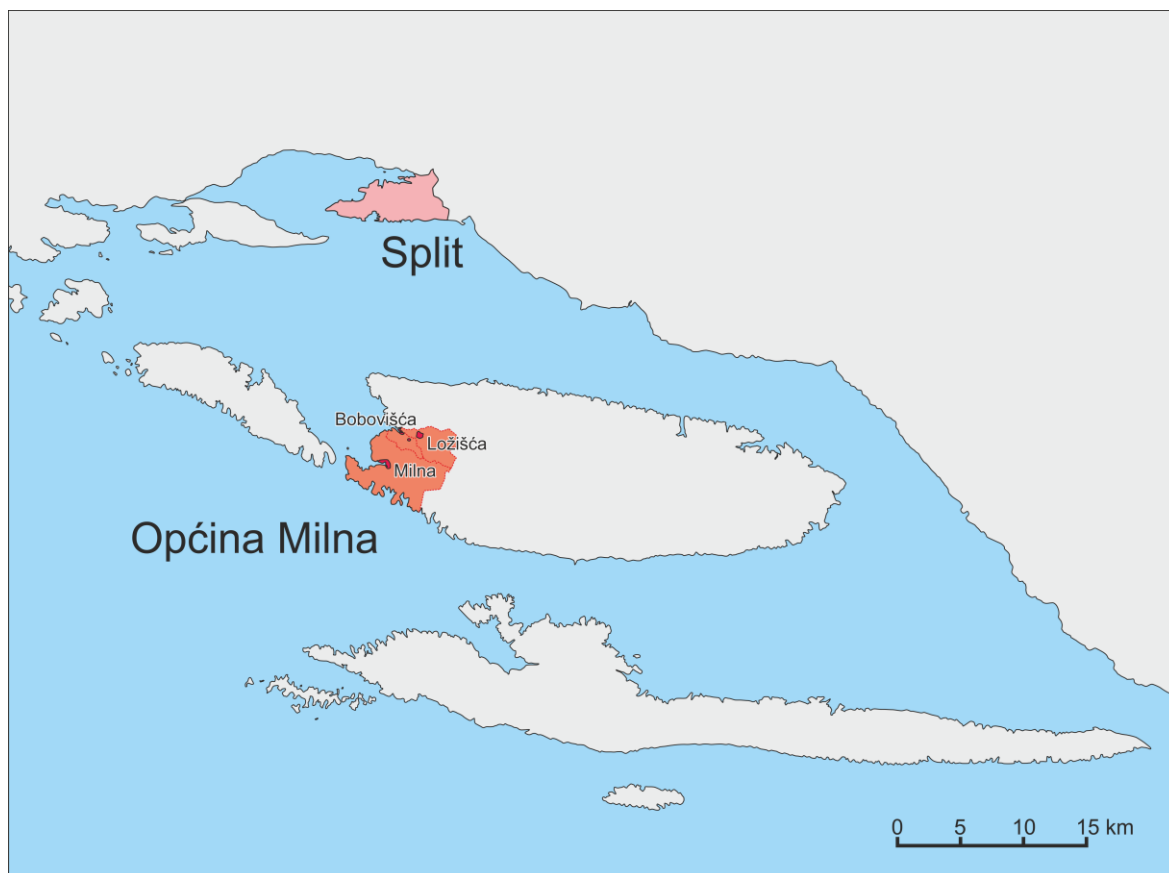
2.1. Geografski položaj

Otok Brač pripada srednjodalmatinskim otocima. Srednjodalmatinski otoci sastoje se od dva velika otoka (Brač i Hvar), tri veća otoka (Vis, Šolta i Čiovo) te većeg broja manjih otoka, otočića i hridi. Brač je površinom (395 km²) najveći dalmatinski otok i treći u Hrvatskoj, poslije Cresa i Krka. Površina Hvara, kao drugog po površini dalmatinskog otoka, iznosi 297 km². Vidova gora je najviša točka na hrvatskim otocima s 778 metara nad morem. Sjeverna obala Brača je razvedenija i naseljenija od južne. Na sjevernoj obali nalazi se Supetar, kao najveće naselje otoka sa 4.074 stanovnika i glavna trajektna luka koja otok povezuje sa Splitom. Prema posljednjem popisu iz 2011. godine na otoku živi 13.987 stanovnika, što je skoro dvostruko manje nego 1900. kada je živjelo oko 24.000 stanovnika. Preseljavanjem stanovništva iz starog upravnog središta otoka Brača Nerežišća, iz unutrašnjosti otoka na obalu, Nerežišće je izgubilo na važnosti.

Otok Brač se pruža usporedno s kopnom odnosno s Omiškim primorjem kao južnim dijelom splitske konurbacije i sjevernim dijelom Makarskog primorja od kojih je odijeljen Bračkim kanalom. Južno od Brača paralelno se pruža otok Hvar, razdvaja ih Hvarski kanal. Na zapadnoj strani nalazi se otok Šolta koji je razdvojen s otokom Bračom 800 metara širokim tjesnacom Splitska vrata.

Kao dio Splitsko-dalmatinske županije, otok Brač je najveći otok u Županiji. Županija ima ukupno 16 gradova i 38 općina, dok na otoku Braču ima ukupno 1 grad i 7 općina, odnosno 15 % upravnih jedinica (gradova i općina) Županije. Otok Brač sudjeluje s 8,7 % u kopnenoj površini i 3,1 % u stanovništvu Splitsko-dalmatinske županije.

Slika 1. Položaj općine Milne

Općina Milna jedna je od osam jedinica lokalne samouprave na otoku Braču, nalazi se na jugozapadnom dijelu otoka Brača. Naselje Milna udaljeno je 19 km cestom do Supetra, središnjim otočnim naseljem i trajektnom vezom sa Splitom, središtem Splitsko-dalmatinske županije. Supetar je svojevrsno čvorište između otoka Brača i splitske konurbacije.

Općina Milna ima tri administrativno-statistička naselja: Milna sa 802, Ložišća sa 139 i Bobovišća sa 68 stanovnika prema popisu stanovništva 2011. godine. Naselje Milna je najveće naselje u općini Milna i sedmo najveće na otoku Braču iza Supetra 3223, Bola 1623, Pučišća 1540, Postira 1425, Selca 845 i Sutivana 826 stanovnika 2011. godine. Zanimljivo je da staro središte otoka Nerežišće u unutrašnjosti imaju tek 617 stanovnika i najmanje je središte lokalne samouprave (općine ili grada) na otoku Braču. Naselje Milna nalazi se u dubokoj uvali na zapadnoj obali otoka Brača, razmjerno blizu Splitskim vratima i otoku

Šolti. Naselja Ložišća udaljena je 6,5 km, a Bobovišća 3,8 km od Milne. Ložišća i Bobovišća nalaze se u unutrašnjosti, na povišenom terenu, odnosno udaljena su oko 1 km od obale, ali dovoljno da imaju značajke naselja iz unutrašnjosti i da su ih zaobišli snažniji turistički tijekovi. Ložišća i Bobovišća nalaze se na cesti od Milne prema Sutivanu i Supetru.

2.2. Osnovna obilježja reljefa

Brač je otok koji se paralelno pruža s obalom i većim kopnenim reljefnim oblicima. To je uobičajeno pružanje na hrvatskoj obali, a osobito u središnjoj Dalmaciji, te je taj oblik poznat kao dalmatinski tip obale. Dalmatinski tip obale je najviše uočljiv kod pružanja otoka Brača, Hvara, Korčule, Mljeta, Šolte, Čiova, te poluotoka Pelješca i kopnenih planina Kozjaka, Mosora i Biokova. To je tip obale gdje se istaknuti reljefni oblici otoka pružaju paralelno s obalnim reljefnim oblicima poput planina i krških polja. Osim reljefa, građa otoka, obale i zaobalja se poklapaju. Dalmatinski tip obale nastao je pri izdizanju mora nakon posljednjeg ledenog doba kada su potopljene udoline između gorskih bila, pa udoline postaju kanali i izduženi zaljevi, a viši dijelovi postaju otoci. Ovaj tip obale je razmjerno rijedak u Svijetu. Pretpostavlja se da su u udolinama tijekom ledenog doba tekle rijeke, a poslije ledenog doba udoline postaju morski kanali s ostacima korita rijeka na svom dnu.

Otok Brač je površinom treći otok u Hrvatskoj i prvi u Dalmaciji s površinom od 395 km². Otok je dug 40 km, a prosječna mu je širina između 10 i 12 km. Otok se pruža u smjeru istok-zapad, slično kao i otok Hvar. Obala sjevernije od otoka Brača pruža se u smjeru sjeverozapad-jugoistok. Ukupna duljina obale otoka Brača iznosi 175 km, s razmjerno visokim koeficijentom razvedenosti od 2,49.

Vidova gora je najveći vrh na otoku Braču sa 778 metara nadmorske visine čime je ujedno i najviši vrh na hrvatskim otocima. Osnovni reljefni oblici otoka pružaju se usporedno u smjeru zapad-istok, približno isto kao i obalni planinski grebeni Mosora i na otoku Hvaru. Otok Brač ima tri

reljefna područja: a) niže priobalno područje do približno 170 metara nadmorske visine, b) središnje ravnije područje do oko 400 metara nadmorske visine i visoko planinsko područje do same Vidove gore. Otok Brač bilo je kopno prije tridesetak tisuća godina, da bi otok postao nakon kopnjenja velike količine leda u procesima posljednje postglacijacije kada se razina svjetskog mora izdigla za oko 100 metara. Otok je građen od vapnenca i dolomita, ali brojne promjene kao posljedica erozije i transporta raspadnutog materijala nastaju i druge vrste tla poput pješčenjaka, pijeska, šljunka, breče, gline i crvenice. U vapnenačkim slojevima nalazi se vrlo kvalitetan, i poznat u svjetskim razmjerima, bijeli i sivi kamen. U reljefu otoka Brača prevladavaju uobičajeni krški oblici poput polja ispunjena crvenicom, zaravni, ponikve, vrtače i škrape (Nadilo, 1999.).

Padine južne obale su znatno strmije od sjeverne obale. Sjeverna obala ima brojnije dublje zaljeve i uvale koje su neke i vrlo zaštićene. Također, i kraća zapadna obala ima dublje zaljeve. To je razlog zašto je sjeverna obala naseljenija. Na južnoj obali nalazi se samo jedna veća koncentracija naseljenosti na otoku Braču i to u naselju Bol. Na sjevernoj obali nalaze se četiri središta upravno-teritorijalne jedinice (Supetar, Sutivan, Postira i Pučišća), na zapadnoj obali jedna (Milna), na istočnoj obali jedna (Selca), te u unutrašnjosti preostala jedna (Nerežišće). Pojedini zaljevi su duboki i predstavljaju vrlo sigurnu „luku“, poput Milne i Pučišća. Obale su većinom kamene, s uglavnom šljunčanim plažama, te vrlo rijetko s pješčanim plažama.

Osnovna vegetacija je degradirana sredozemna šumska zajednica ili niska sredozemna šikara (makija). Katkad između šikare probijaju se gole vapnenačke stijene. Na nekim dijelovima otoka pruža se primorski bor. Od obradivih površina najčešće su vinogradi i maslinici, često unutar suhozida. Neke su terase nakon napuštanja vinograda zarasle makijom (Nadilo, 1999.).

2.3. Osnovna klimatska obilježja

Klimatske prilike na otoku Braču određene su geografskom širinom, utjecajem mora i obližnjeg kopna te reljefom. Klima otoka Brača pripada sredozemnoj klimi s vrućim ljetom, odnosno prema Köppenovoj klasifikaciji klima tipa Csa. Značajke te klime je da srednja temperatura najhladnijeg mjeseca nije niža od -3°C , a najtoplijeg mjeseca je viša od 22°C . Ljeto je sušno razdoblje. Klimatske značajke otoka su topla i suha ljeta, te blage i kišovite zime. Snijeg i led su vrlo rijetke pojave, osobito uz obalu. Srednja mjesečna temperatura siječnja kao najhladnijeg mjeseca je iznad 8°C , dok je srednja temperatura najtoplijeg mjeseca iznad 23° . Južna obala je nešto toplija, odnosno godišnji prosjek je nešto viši nego na sjevernoj obali. Glavni razlog je zaštićeniji položaj od kopnenih vjetrova i pod većim utjecajem mora.

Posebnosti klimatskih prilika u općini Milni je prosjek od 799 mm godišnje količine oborina za razdoblje između 1961. i 1980. godine u Ložišćima što je najmanja količina padalina na čitavom otoku Braču. Ove količine padalina nejednoliko su raspoređene tijekom godine. Najobilnije količine padalina padaju u jesen i zimi, zatim u proljeće, a najmanje u ljeto. Najviše padalina padne u studenom, a najmanje u srpnju kada padne prosječno samo 25-30 mm padalina. U toplijem dijelu godine (od travnja do rujna) padne oko jedna trećina ukupnih godišnjih količina. Suša je redovita pojava radi visokih temperatura i manjih količina padalina.

Najznačajniji vjetrovi su bura, jugo i maestral. Bura se javlja cijele godine, ali najčešće i najsnažnije zimi. Bura puše na mahove, uglavnom sa sjeveroistoka, ali mu reljefne modifikacije mogu nešto promijeniti smjer. Bura obično donosi vedro i hladno vrijeme. Bura ljeti snizi temperaturu mora za nekoliko stupnjeva Celzijusa. Bura može dosegnuti orkansku snagu i u pravilu dolazi do prekida trajektnih i brodski veza s kopnom. Naleti bure se najviše osjećaju na istočnoj strani otoka, jer je najbliži kopnu. Razlog je što bura slabi s udaljavanjem od kopna. Vjetar maestral

puše kada se Jadran nalazi u području visokog tlaka zraka, a tlak opada prema istoku. Maestral najčešće puše sa sjeverozapada, ali zna i sa zapada. Maestral je ljeti osvježavajući vjetar jer donosi ugodnu svježinu u vrijeme ljetnih sparina i vrućina. Taj vjetar donosi i vlažnost pa povoljno utječe na vegetaciju, osobito u vrijeme ljeta.

Jugo je vjetar koji obično na Jadranu puše s jugoistoka, a povezan je sa sredozemnom ciklonom. Uz jugo su vezani loši biometeorološki uvjeti pa obično pobuđuje kod osjetljivijih ljudi loše raspoloženje. Jugo je obično vlažni i toplo vjetar, s visokim valovima.

3. OSNOVNA DEMOGEOGRAFSKA OBILJEŽJA OPĆINE MILNE

Demogeografija se bavi proučavanjem dinamičnih elemenata stanovništva poput rodности, smrtnosti i prostorne pokretljivosti. Prostorno-vremenska međuovisnost izaziva promjene i prostorne razlike u broju, razmještanju i sastavu stanovništva (Nejašmić, 2005). Uz ova tri elementa, u ovom radu razraditi će se još strukture stanovništva i razne demogeografske promjene koje su se zbivale na području općine Milne. Na promjene u broju i sastavu stanovništva mogu utjecati i razni vanjski faktori poput prirodnih katastrofa, gospodarskih kriza, ratova, epidemija i pošasti koje se iznenada mogu pojaviti na samom području ili u drugim vanjskim prostorima (Nejašmić, 2005).

3.1. Broj i razmještanje stanovništva

Prema popisu stanovništva 2001. godine u općini Milna živjelo je 1100 stanovnika, a 2011. godine 1009 stanovnika ili 91 stanovnik manje, odnosno 8,3 posto stanovnika manje. Stanovništvo otoka Brača smanjeno je za 0,3 posto, a stanovništvo Splitsko-dalmatinske županije za 1,8 posto 2011. godine u odnosu na 2001. godinu. Možemo zaključiti kako stanovništvo općine Milne znatno se više smanjilo u razdoblju između 2001. i 2011. godine u odnosu na stanovništvo Splitsko-dalmatinske županije, a osobito otoka Brača. Primjetno je kako se stanovništvo otoka

Brača znatno manje smanjilo od Županije. Iz ovih podataka je vidljivo kako općina Milna ima znatno nepovoljnija demografska kretanja od otoka Brača.

Općina Milna ima tri naselja koja se statistički vode kao samostalna naselja. Riječ je o Milni, Ložišću i Bobovišću. Sva tri naselja imala su smanjenje svog stanovništva 2011. godine u odnosu na 2001. godine. Uobičajeno je da općinsko središte ima rast stanovništva, dok pad stanovništva bilježe većina ostalih naselja, ali na primjeru općine Milne to nije slučaj, kao što je u susjednom Gradu Supetru. Stanovništvo naselja Milne smanjilo se za 7,0 posto, Bobovišća 4,2 posto i Ložišća za 16,8 posto između 2001. i 2011. godine.

Tablica 1. Naselja općine Milna prema broju stanovnika 2001. i 2011. godine

Naselje	Broj stanovnika 2001.	Broj stanovnika 2011.
Bobovišća	71	68
Ložišća	167	139
Milna	862	802
Općina Milna	1 100	1 009
Otok Brač	14 031	13 987
Splitsko-dalmatinska županija	463 676	455 242

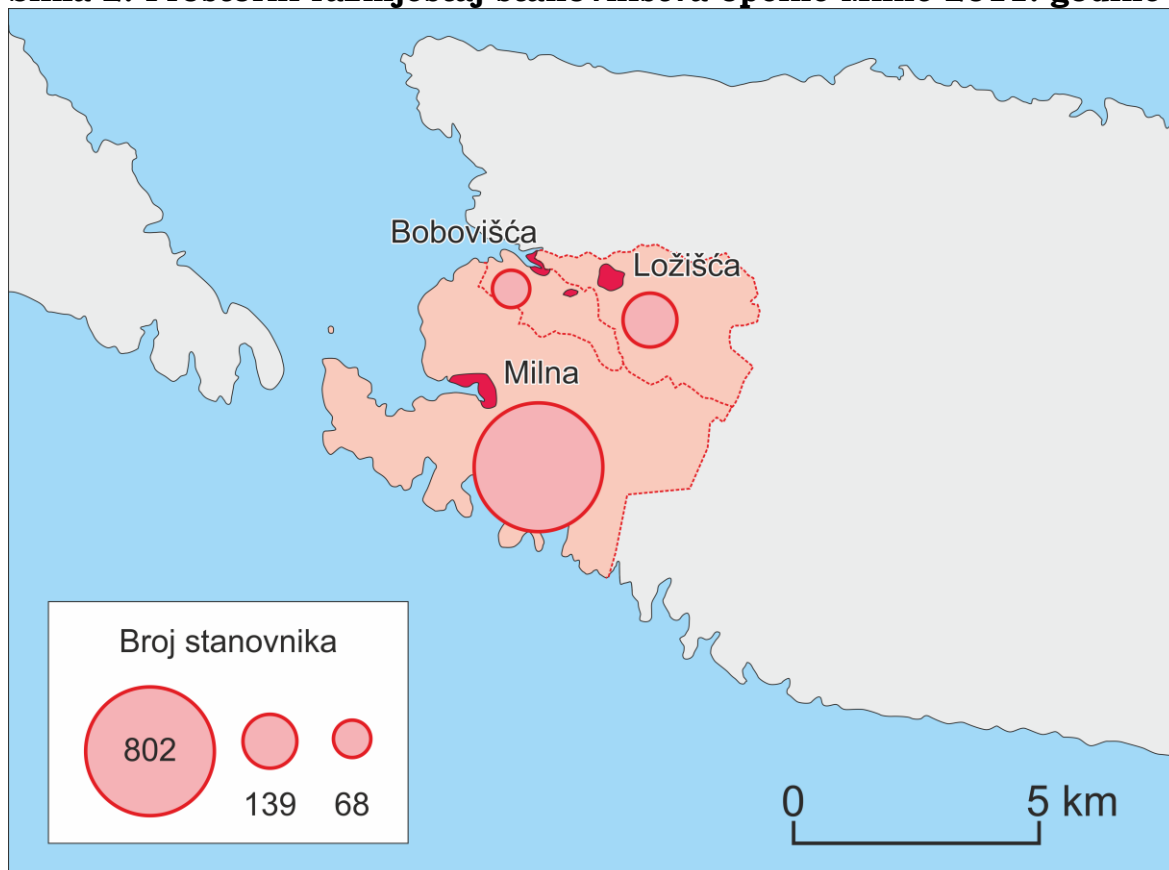
Izvor: Popis stanovništva 2001, Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/> .

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Za pretpostaviti je da se smanjilo sudjelovanje općine Milna u stanovništvu otoka Brača i Splitsko-dalmatinske županije. Općina Milna je sudjelovala sa 7,8 posto stanovništva otoka Brača 2001. godine, da bi to sudjelovanje 2011. godine iznosilo 7,2 posto. Općina Milna sudjeluje neznatno u stanovništvu Splitsko-dalmatinske županije: 0,24 posto 2001. godine i 0,22 posto 2011. godine. Općinsko središte općine, naselje Milna prednjači u stanovništvu općine Milna. Tako u naselju Milna živi 78,4 posto ukupnog stanovništva općine 2001. godine i, za pretpostaviti nešto više, 79,5 posto ukupnog stanovništva općine Milne 2011. godine. Proces

okupljanja stanovništva u općinsko središte je spor, odnosno gotovo da je završio. Uobičajeno je da općinska središta su najprivlačnija naselja u općini za useljavanje stanovništva.

Slika 2. Prostorni razmještaj stanovništva općine Milne 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Općina Milna ima samo tri statistički vođena naselja. Veće naselje Milna ima tek 802 stanovnika prema popisu stanovništva 2011. godine. Druga dva naselja zajedno imaju 207 stanovnika 2011. godine, ili gledano pojedinačno jedno ispod 200 stanovnika i jedno ispod 100 stanovnika. Obalna Milna je veća, dok u obližnjem zaleđu smjestila su se dva manja naselja općine: Bobovišća i Ložišća.

Tablica 2. Naselja općine Milna prema veličini i udjelu stanovnika 2011. godine

Naselja prema broju stanovnika 2011. godine	Naselje	Stanovništvo
0-200	2	207
200-300	0	0
300-400	0	0
>400	1	802
Ukupno	3	1 009

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

3.1.1. Gustoća naseljenosti

Gustoća naseljenosti izražava se brojem stanovnika po jednoj jedinici površine. To je podatak koji jednim dijelom ukazuje o životnom prostoru pojedinca (Friganović, 1978.).

Pod gustoćom naseljenosti smatramo broj stanovnika na jedinici površine i izražava se relativnom vrijednošću (stanovništvo/površina). Gustoća naseljenosti razmatra vodoravnu udaljenost stanovnika od stanovnika, naselje od naselja, tj. kao „opterećenje“ nekog prostora stalnim, ali i privremenim stanovništvom. Gustoća naseljenosti je važan demografski pokazatelj koji značajno govori o nekom prostoru te omogućuje usporedbe (Nejašmić, 2005).

Gustoća naseljenosti općine Milna iznosila je 29 stanovnika na jedan četvorni kilometar 2011. godine što je nešto rjeđa naseljenost od otoka Brača gdje živi 35 stanovnika na jedan četvorni kilometar. Republika Hrvatska je znatno gušće naseljena od otoka Brača i općine Milne – 76 stanovnika na jedan četvorni kilometar – ili 2,6 puta gušće je naseljena Hrvatska od općine Milne.

Naselje Milna zauzima dvije trećine površine općine Milne, dok Ložišća jednu četvrtinu i Bobovišća jednu desetinu općine. Usprkos prostranosti naselja Milne, gustoća naseljenosti naselja Milne je najviša u općini Milni i iznosi 35 stanovnika na jedan četvorni kilometar 2011.

godine, dok gustoća iste godine u Bobovišću iznosi 18 stan/km², a u Ložišću 17 stan/km². Možemo zaključiti kako je gustoća naseljenosti u naselju Milna istovjetna cijelom otoku Braču. Za usporedbu, gustoća naseljenosti Grada Supetra iznosi 136 stanovnika na jedan četvorni

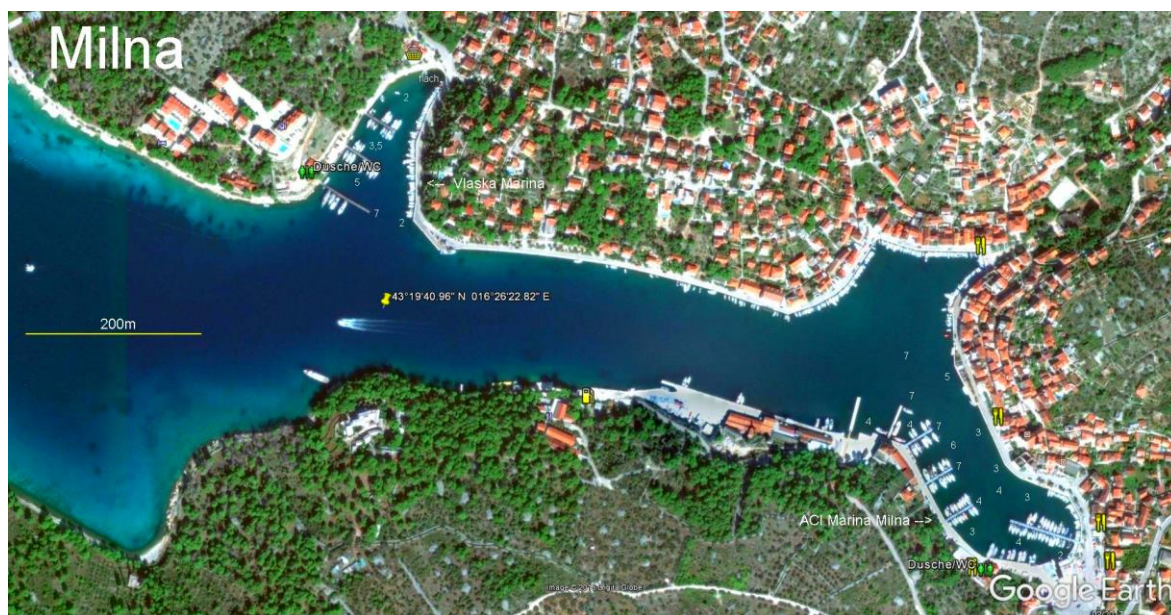
Slika 3. Gustoća naseljenosti općine Milne 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

kilometar, a naselja Supetar čak 323 stanovnika na jedan četvorni kilometar. Ovi podaci ukazuju na rijetku naseljenost prostora općine Milne i slabiju koncentraciju naseljenosti u općinskom središtu. Tako u naselju Milna, na 65 posto površine općine živi 79,5 posto stanovništva ili na 35 posto površine druga dva naselja živi 20,5 posto stanovništva. Za usporedbu u Gradu Supetru je primjetna znatno veća razlika, kao posljedica snažne koncentracije naseljenosti u naselju Supetru: 78,9 posto stanovništva živi na 34,2 posto površine ili 21,1 posto stanovništva živi na 65,8 površine.

MIKROLOKACIJSKI RAZMJEŠTAJ NASELJENOSTI UNUTAR NASELJA MILNA

Na sateliskoj snimci Vrlo se jasno vidi prostorni razmještaj stambenih jedinica. Stambene jedinice su raspoređene skoro pa isključivo na strani koja gleda na Jug (prisojna) i strani koja gleda na zapad, strana koja gleda na sjever (osojna) skoro da nema stambenih jedinica nego su isključivo gospodarski objekti, brodogradilište (škver), Tvornica ribljih proizvoda (kanarija), marina...

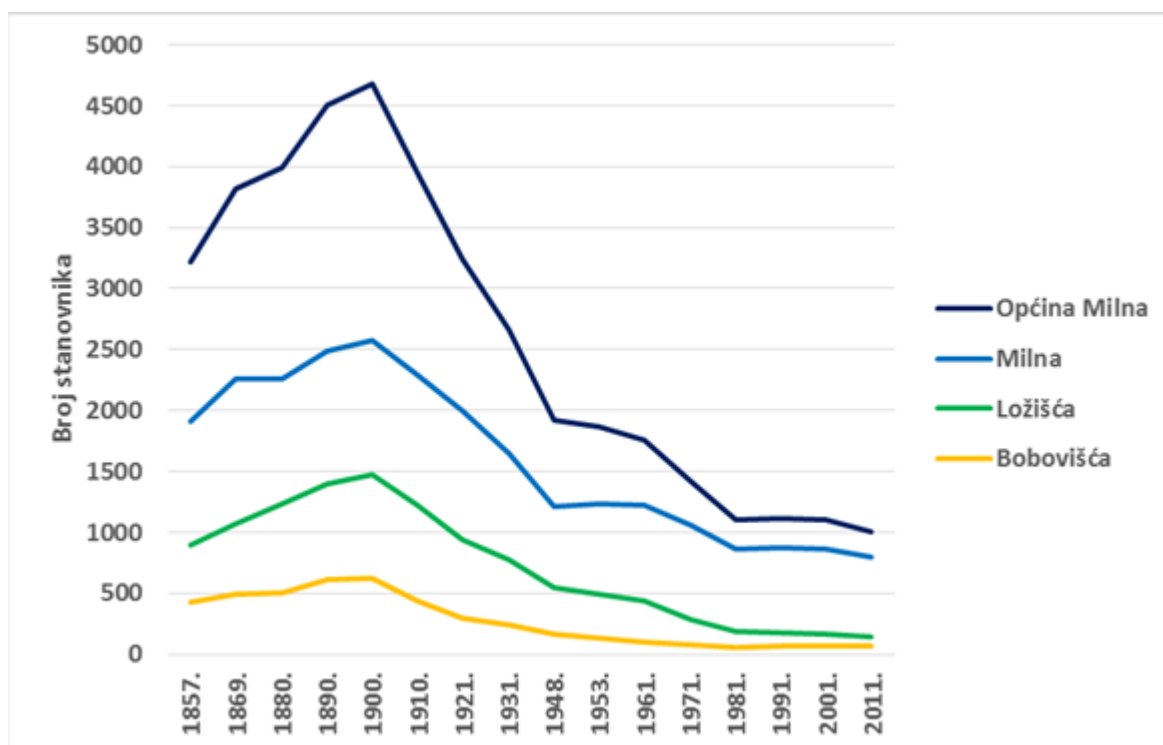
3.2. Opće kretanje broja stanovnika

Promjene broja stanovnika posljedica su različitih demografskih faktora, ponajviše nataliteta, mortaliteta i migracijama (Nejašmić, 2005). Općenito gledajući, ukupan broj stanovnika je vrlo promjenjiva veličina i rezultat je djelovanja društveno-gospodarskih, političkih, zdravstvenih, bioloških i drugih faktora.

3.2.1. Međupopisno kretanje stanovništva

Prateći kretanje broja stanovnika u općini Milni, naseljima Milna, Ložišća i Bobovišća, te usporedba s Hrvatskom od 1857. do 2011. godine vidimo značajke demografskog razvoja. Broj stanovnika u općini Milni bio je 1857. godine tri puta veći nego 2011. godine, ili 3223 stanovnika 1857. te 1009 stanovnika 2011. godine. Broj stanovnika u općini Milni značajno je rastao od 1857. do 1900. godine kada je sa 3223 stanovnika narastao na 4677 stanovnika. Od 1900. godine broj stanovnika stalno se smanjuje visokim stopama sve do 1948. kada dosiže 1919 stanovnika te do 1981. kada se stabilizira na nešto više od 1000 stanovnika. Broj stanovnika u općini Milni u posljednjih 30 godina je između 1118 (1991.) i 1009 (2011.) stanovnika. U cijelom razdoblju 20. i 21. stoljeća, jedini malen rast bio je između 1981. (1102) i 1991. godine (1118 stanovnika). Razlog velikom padu broja stanovnika sa 4677 na 1102 stanovnika od 1900. do 1981. godine su stradavanja u Prvome i Drugome svjetskom ratu te snažna iseljavanja stanovnika radi ekonomskih razloga prema, ponajviše, Supetru, Splitu, Zagrebu i inozemstvu. Između 1910. i 1921. godine, kada je bio Prvi svjetski rat, općina Milna je izgubila 702 stanovnika ili 18 posto stanovništva. Odnosno, između 1931. i 1948. godine, u međupopisnom razdoblju kada je bio Drugi svjetski rat, općina Milna izgubila je 745 stanovnika ili 28 posto stanovništva. Možemo zaključiti kako je Drugi svjetski rat bio traumatičniji ili je prostor bio izloženiji iseljavanju nego

Slika 4. Ukupno kretanje broja stanovnika naselja općine Milna od 1857. do 2011. godine

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/> .

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Prvi svjetski rat. Za usporedbu, u vrijeme Domovinskog rata (1990-1998), broj stanovnika općine Milne se smanjio za 18 stanovnika ili 2 posto. Značajniji rast turizma od 1960-ih godina nije naročito vidljiv u demograskim kretanjima općine. Usporedi se kretanje broja stanovnika sa susjednim Supetrom i najvećim gradom na otoku Braču, vidimo da je kretanje od 1857. do 1971. slično s naseljima općine Milna, ali u Supetru dolazi do snažnog rasta broja stanovnika nakon 1971. pa sve do 2011. godine, kao posljedica razvoja Supetra kao središnjeg mjesta otoka i splitska ulazna vrata na otok Brač (Jurić, 2015).

Općina Milna ima tri statistička naselja i nisu značajne međusobne razlike po pitanju kretanja broja stanovnika od 1857. do 2011. godine, kao što je uobičajeno u brojnim općinama i gradovima (upravno-teritorijalnim jedinicama) kada se općinskom središtu povećava

stanovništva, a svim ili većini ostalih naselja se smanjuje. U slučaju općine Milne, u sva tri naselja – Milna, Ložišća i Bobovišća – se stanovništvo povećavalo od 1857. do 1900., nakon čega dolazi do dramatičnog smanjivanja sve do posljednjeg popisa 2011. godine. Razlika je samo u jakosti smanjivanja stanovništva. Tako je indeks (1857=100) za Milnu iznosio 135, a za Ložišća i Bobovišća zbirno 154 godine 1900. što ukazuje o jačem rastu stanovništva u drugoj polovici 19. stoljeća u Ložišću i Bobovišću nego u Milni. Smanjenje stanovništva u Ložišća i Bobovišća do 1981. godine bile je znatno veće (indeks 18), nego u Milni (indeks 45). Razlog većem smanjenju stanovništva Ložišća i Bobovišća nego Milne je posljedica udaljenosti od obale i slabijem razvoju turizma. Ipak, sam turizam nije dovoljan za snažniji demografski rast što je vidljivo usporedi li se Milna i Supetar. Sam Supetar je imao ubrzan rast stanovništva radi jer je najbliža spona sa Splitom, a ne toliko radi samog turizma.

Tablica 3. Ukupan broj stanovnika općine Milne i njezinih naselja od 1857. do 2011. godine

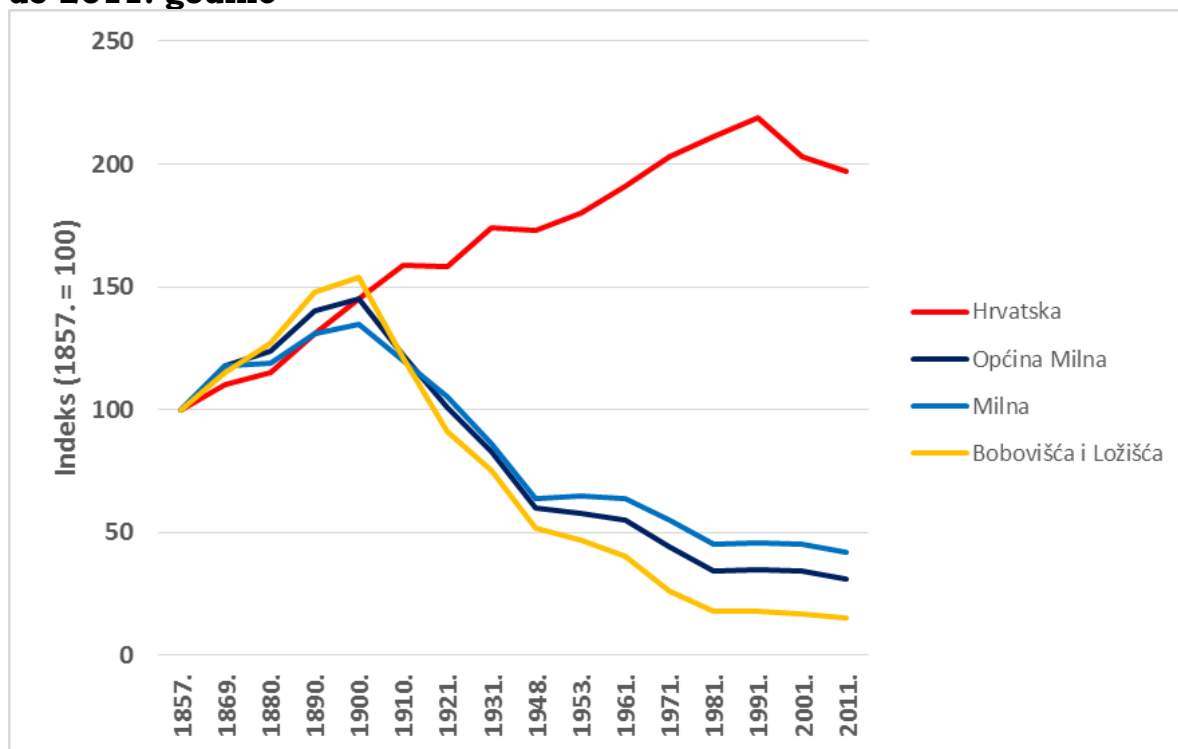
Broj stanovnika	Milna	Bobovišća	Ložišća	Općina Milna
1857.	1 907	424	892	3 223
1869.	2 253	1 561	0	3 814
1880.	2 260	498	1 236	3 994
1890.	2 489	617	1 394	4 500
1900.	2 579	625	1 473	4 677
1910.	2 293	433	1 219	3 945
1921.	3 243	0	0	3 243
1931.	1 645	244	775	2 664
1948.	1 212	166	541	1 919
1953.	1 231	137	497	1 865
1961.	1 221	102	437	1 760
1971.	1 056	75	285	1 416
1981.	860	52	190	1 102
1991.	875	62	181	1 118
2001.	862	71	167	1 100
2011.	802	68	139	1 009

Izvor: Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/> .

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Usporedimo općinu Milna s Gradom Supetrom, vidimo kako je naselje Supetar imalo snažan rast stanovništva nakon 1971. godine, a ostala naselja u Gradu Supetru stagniraju, dok sva naselja općine Milne, uključujući i općinsko središte naselje Milna, se smanjuju (Jurić, 2015).

Slika 5. Promjena broja stanovnika općine Milne i Hrvatske od 1857. do 2011. godine

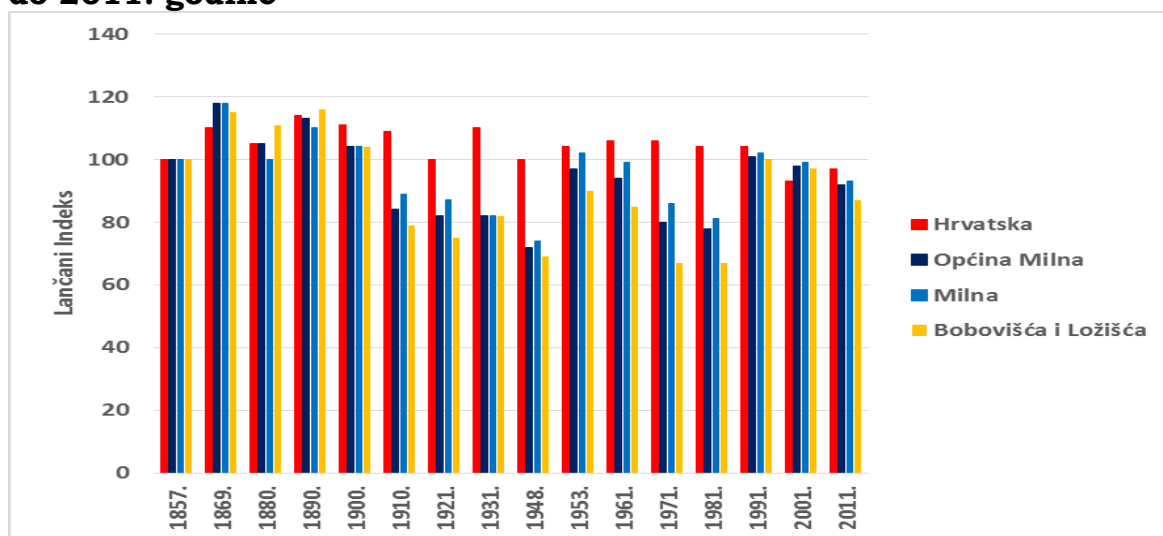
Izvor: *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/>.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Usporedi se kretanje broja stanovnika u općini Milna sa stanovništvom Hrvatske tada vidimo velike razlike. Broj stanovnika u Hrvatskoj rastao je od 1857. do 1991. godine, kada se počinje smanjivati radi ponajprije negativnog prirodnog priraštaja.

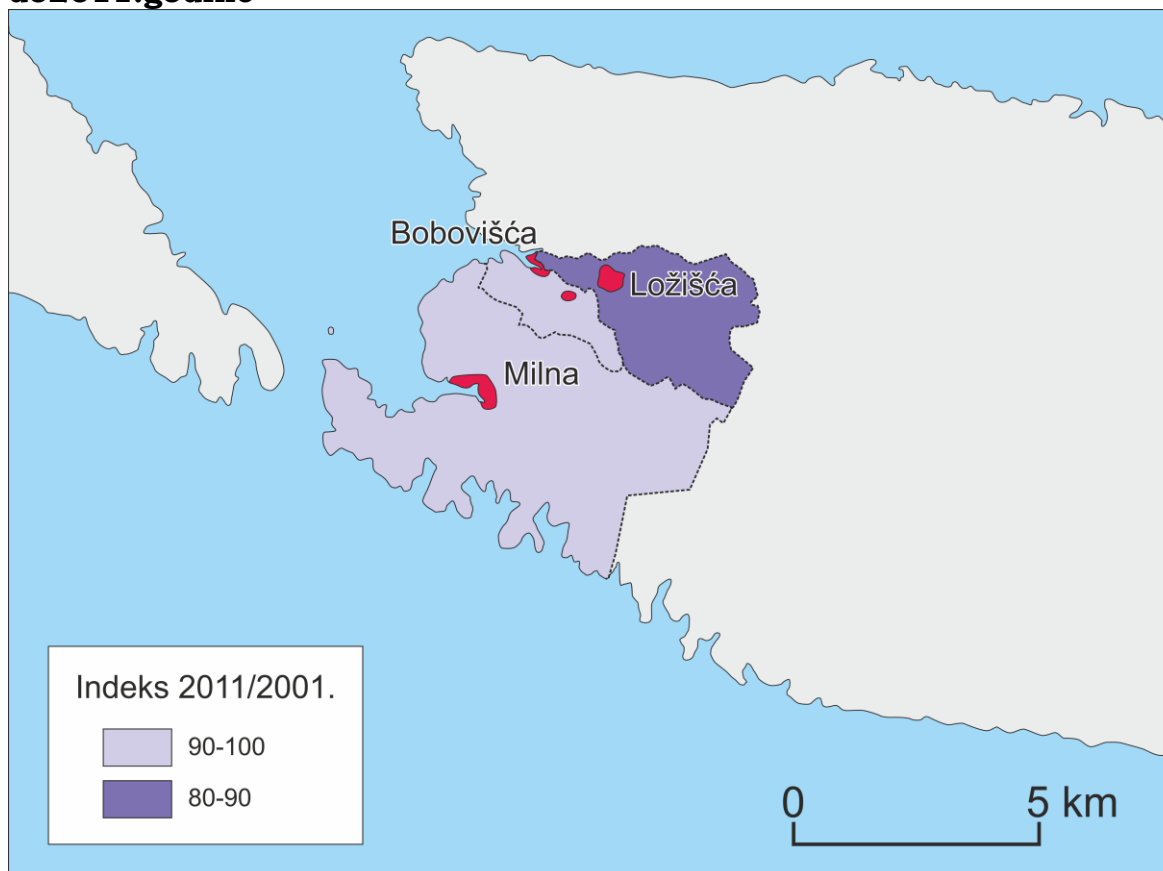
Posljednje međupopisno razdoblje između 2001. i 2011. godine obilježeno je daljnjim smanjenjem stanovništva u sva tri naselja općine Milne. Tako se općina Milna smanjila za 91 stanovnika ili 8,3 postotno, dok naselje Milna smanjila se za 60 stanovnika ili 7,0 postotno, Ložišća za 28 stanovnika ili 16,8 postotno i Bobovišća za 3 stanovnika ili 4,2 postotno. Ovo je posljedica ponajviše izrazito nepovoljnog prirodnog kretanja stanovništva.

Slika 6. Promjena broja stanovnika općine Milne i Hrvatske od 1857. do 2011. godine

Izvor: *Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001.*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/>. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima.* Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Slika 7. Promjena broja stanovnika u naseljima općine Milne od 2001. do 2011. godine

Izvor: *Popis stanovništva 2001*, Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/>. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima.* Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

3.2.2. Prirodno kretanje stanovništva

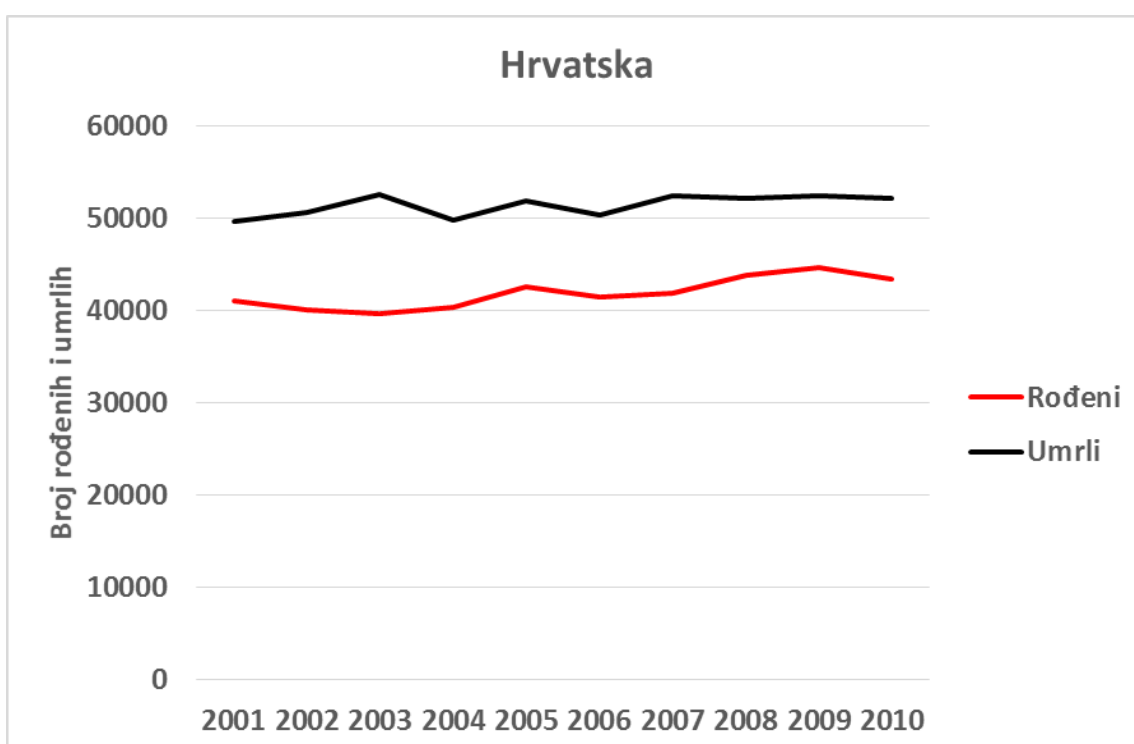
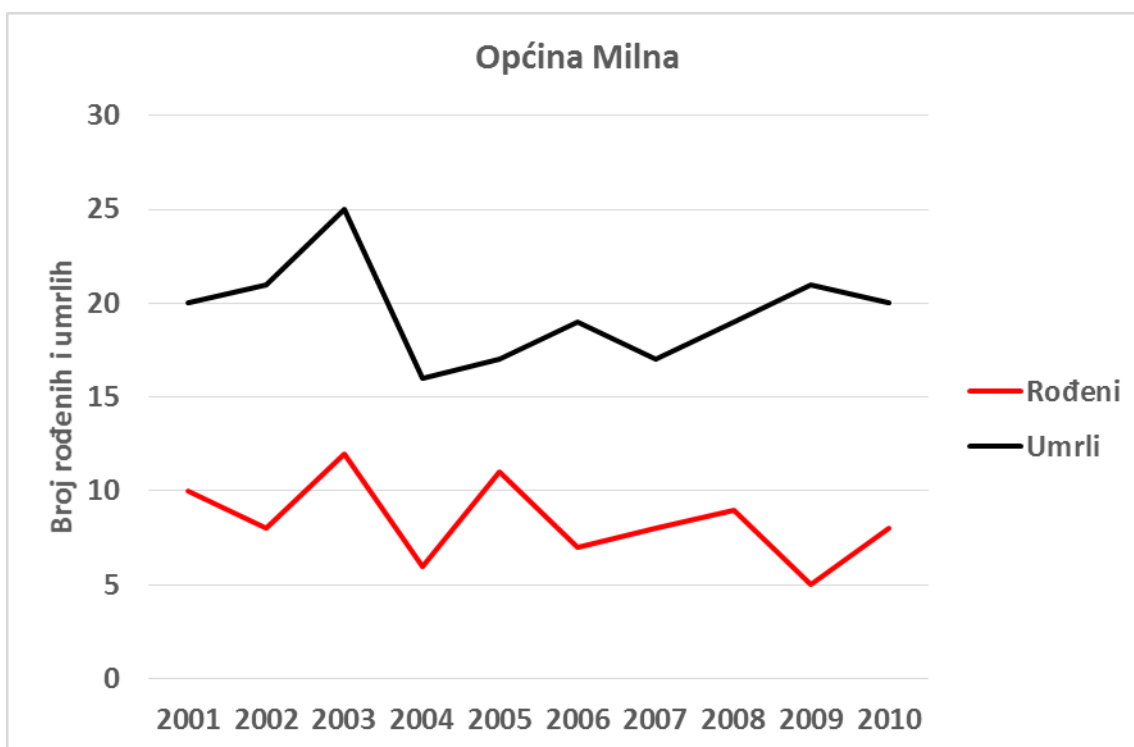
Promjena broja stanovnika na nekom području posljedica je prirodnog kretanja stanovništva (rođeni i umrli) i migracija (iseljavanja i useljavanja). Na prirodno kretanje utječu biološki faktori poput dobne i spolne strukture te zdravlja stanovništva, ali i raznih društveno-gospodarskih faktora kao što je razina obrazovanja, gospodarska razvijenost, sigurnost, religioznost i vjerovanja. Odnosom živorođenih i umrlih dolazimo do prirodnog kretanja, tako da u mnogim dijelovima svijeta imamo više umrlih nego rođenih tako da možemo govoriti o negativnom prirodnom kretanju. Pozitivno prirodno kretanje obično zovemo prirodni prirast, a negativno prirodno kretanje prirodni pad ili depopulacija. Uobičajeno je da nerazvijenije i siromašnije zemlje imaju prirodni prirast dok razvijenije zemlje imaju niže stope prirodnog prirasta ili čak prirodni pad odnosno depopulaciju. Hrvatska, nažalost, ima već godinama izražen visoke stope prirodnog pada ili depopulaciju. Prirodni pad se negativno odražava na ukupni društveni i gospodarski rast sredine. U ukupnom razvoju stanovništva važno mjesto ima demoreprodukcijski procesi odnosno mogućnost da se zajednica demografski održava (Wertheimer-Baletić, 1996).

U međupopisnom razdoblju između 2001. i 2011. godine u općini Milni imali smo izrazito negativno prirodno kretanje odnosno prirodni pad. Negativno prirodno kretanje stanovništva u općini Milni isto je kao i u Republici Hrvatskoj, samo je još snažnije izraženo višim negativnim stopama. Tako se u općini Milni prosječno godišnje rodi od 5 do 12 beba između 2001. i 2011. godine, a u istom razdoblju umre između 16 i 25 osoba. Iz podataka se vidi da godišnje je bilo više umrlih nego rođeni od 6 do 16 osoba. Stopa nataliteta u općini Milni iznosila je između 4,74 ‰ 2009. godine i 11,38 ‰ 2003. godine, dok stopa mortaliteta iznosila je između 15,17 ‰ 2004. godine i 23,71 ‰ 2003. godine. Prirodno kretanje stanovništva u općini Milna iznosilo je između -5,69 ‰ 2005. godine i -15,17 ‰ 2009. godine.

Prirodno kretanje u Republici Hrvatskoj, također, je negativno. U Hrvatskoj je se rodilo između 39.668 beba 2003. godine i 44.577 beba 2009. godine, a umrlo između 49.552 osobe 2001. i 52.575 osoba 2003. godine. Svake godine između 2001. i 2011. godine bilo je više umrlih nego rođenih i to između 7.837 osoba 2009. godine i 12.907 osoba 2003. godine. Stopa nataliteta u Hrvatskoj iznosila je između 9,09 ‰ 2003. godine i 10,21 ‰ 2009. godine, a stopa mortaliteta iznosila je između 11,35 ‰ 2001. godine i 12,05 ‰ 2003. godine. Prirodno kretanje stanovništva u Hrvatskoj iznosilo je između -1,80 ‰ 2009. godine i -2,96 ‰ 2003. godine.

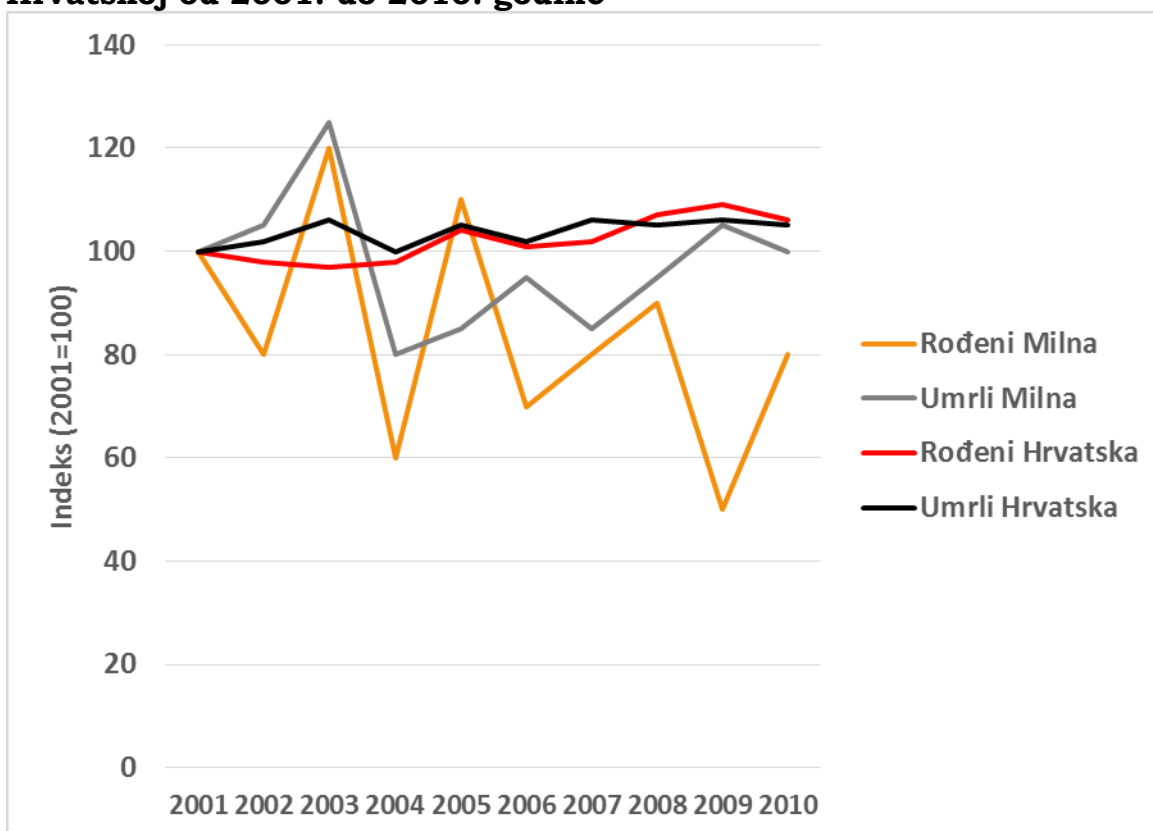
Na temelju stopa nataliteta, stopa mortaliteta i stopa prirodnog kretanja stanovništva u općini Milna i Hrvatskoj vidljivo je da su kretanja svih elemenata prirodnog kretanja znatno nepovoljnija u općini Milna nego u Hrvatskoj. Također, su uočljive znatno snažnije oscilacije iz godine u godinu u općini Milna nego u Hrvatskoj što je i za očekivati radi toga što je općina Milna znatno manja sredina od Hrvatske. Primjerice, stopa nataliteta u općini Milna je samo između 4,74 ‰ i 11,38 ‰, dok je u Hrvatskoj između 9,09 ‰ i 10,21 ‰. Prirodni pad stanovništva je iznosio u Hrvatskoj između -1,80 ‰ i -2,96 ‰, dok u općini Milna čak između -5,69 ‰ i -15,17 ‰. Usporedimo li kretanja prirodnog kretanja stanovništva, te njezinih sastavnica, nataliteta i mortaliteta, između 2001. i 2011. godine vidimo da su trendovi u općini Milna nepovoljniji nego u Hrvatskoj.

Slika 8. Broj živorođenih i umrlih u općini Milni i Hrvatskoj od 2001. do 2010. godine

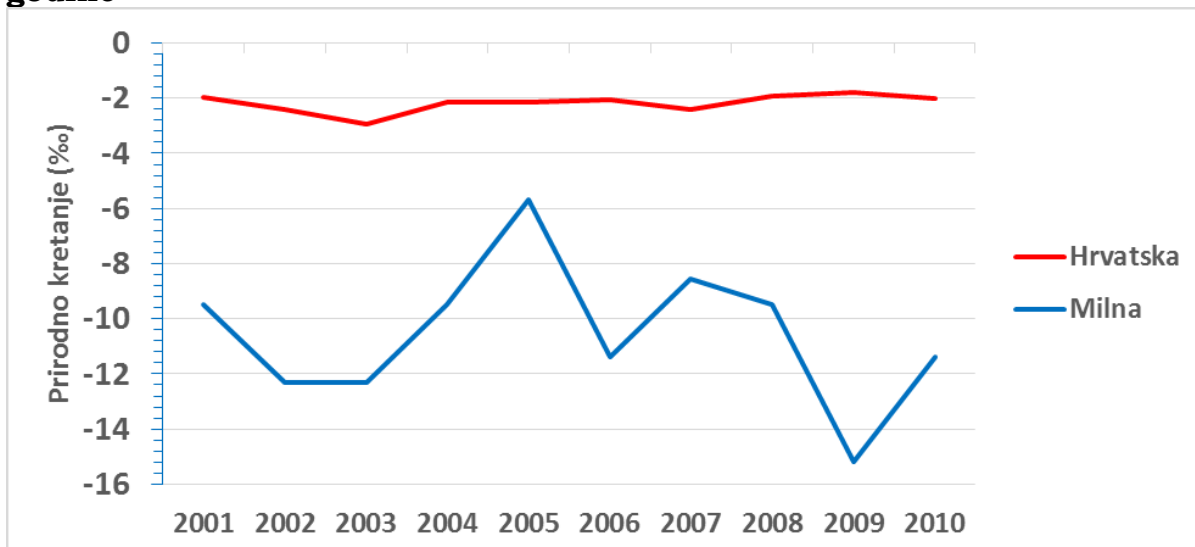
Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2001-2011. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2002-2012. <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/>

Slika 9. Promjena broja živorođenih i umrlih u općini Milni i Hrvatskoj od 2001. do 2010. godine

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2001-2011. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2002-2012. <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/>

Slika 10. Stope prirodne promjene stanovništva općine Milna 2011. godine

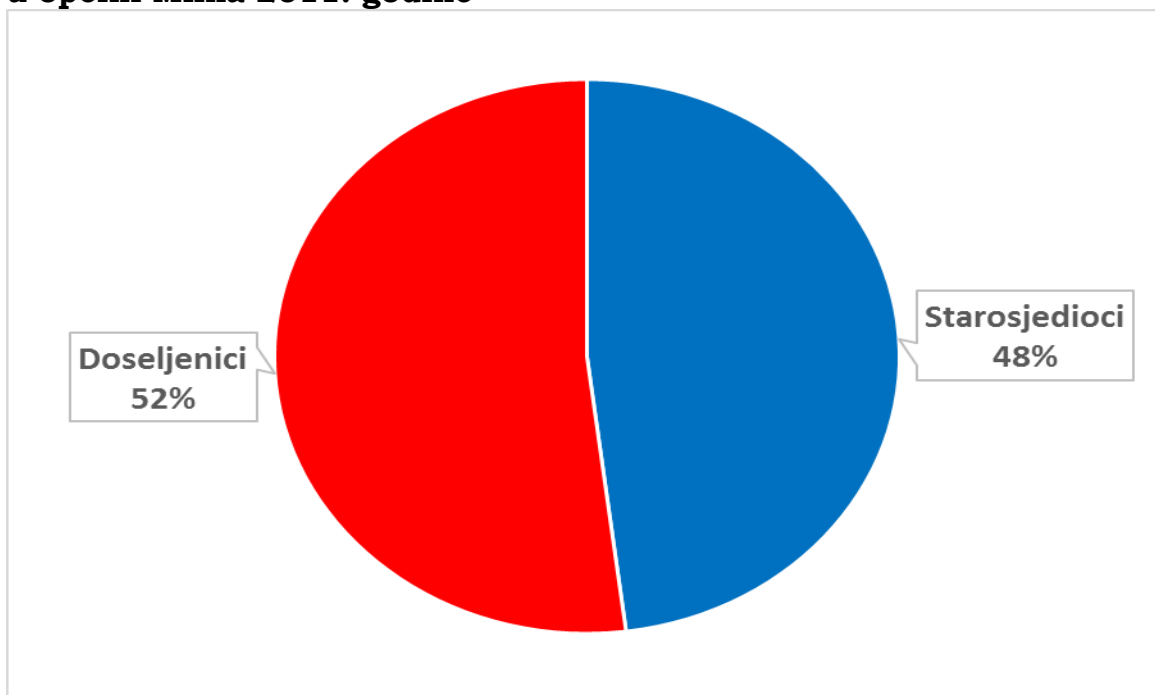

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2001-2011. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2002-2012. <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/>

3.2.3. Prostorna pokretljivost stanovništva

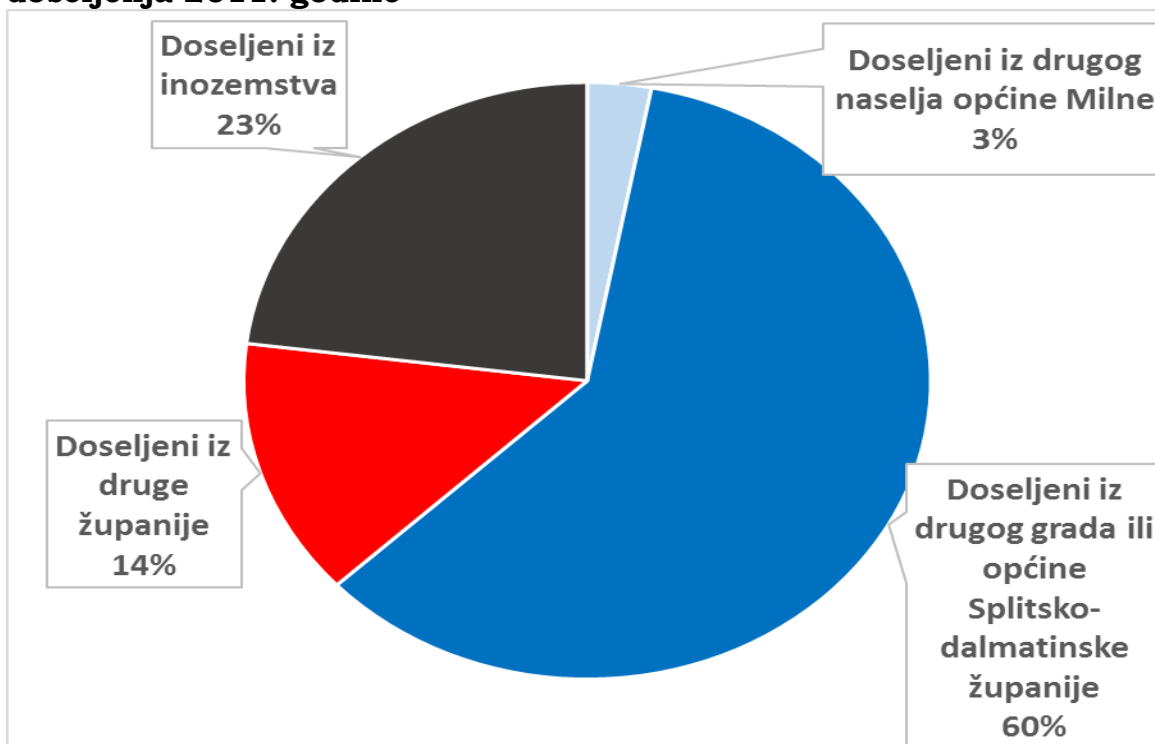
Prostorna pokretljivost stanovništva je druga sastavnica, uz prirodno kretanje stanovništva, općeg kretanja stanovništva. Prostorna pokretljivost uključuje sve vrste pokretljivosti u nekom prostoru. Prostorna pokretljivost još se zove i mehaničko kretanje stanovništva. Kretanje stanovništva može biti privremena, polustalna ili stalna promjena mjesta boravka. Kod određivanja mehaničkog kretanja stanovništva sa ciljem utvrđivanja općeg kretanja stanovništva ne razmatra se svakodnevno putovanje na posao (dnevna mobilnost) i sezonska kretanja, već samo promjena mjesta stalnog boravišta ili migracija. Najčešće uzroke za promjenu mjesta stalnog boravišta možemo svesti u dva razreda: ekonomski i neekonomski uzroci. Ekonomski uzorci su dominantni i uglavnom se svodi na seljenje radi zaposlenja i očekivanja dobivanja radnog mjesta. Pod neekonomske uzroke uvrštavamo mogućnosti obrazovanja, zdravstveni, politički, vjerski, sigurnosni, ali i klimatološki i estetski razlozi. Svako mjesto ima svoje privlačne i potisne faktore zašto se pojedinci odluče iseliti iz nekog ili useliti u neko naselje, regiju ili državu. Migracije mogu biti unutarnje i vanjske u odnosu na granice države, odnosno unutarnje migracije odvijaju se unutar prostora jedne države, a kod vanjskih migracija dolazi do preseljavanja u druge države. Migracije, također, mogu biti privremene i konačne. Sve migracije su uzrok i posljedica prostornih i vremenskih varijacija i promjena u organizaciji društva (Nejašmić, 1991). Mehaničko kretanje i prirodno kretanje stanovništva je međusobno povezano i u uzročno-posljedičnom odnosu (Wertheimer-Baletić, 1999). Jakost mehaničkog kretanja stanovništva može se utvrditi stopama, odnosno brojem koji pokazuje razliku između useljenih i doseljenih na tisuću stanovnika. Pojam migracijska bilanca predstavlja razliku između svih iseljenih i useljenih u neki prostor.

Slika 11. Udjel starosjedilaca (stanuju u mjestu rođenja) i doseljenika u općini Milna 2011. godine

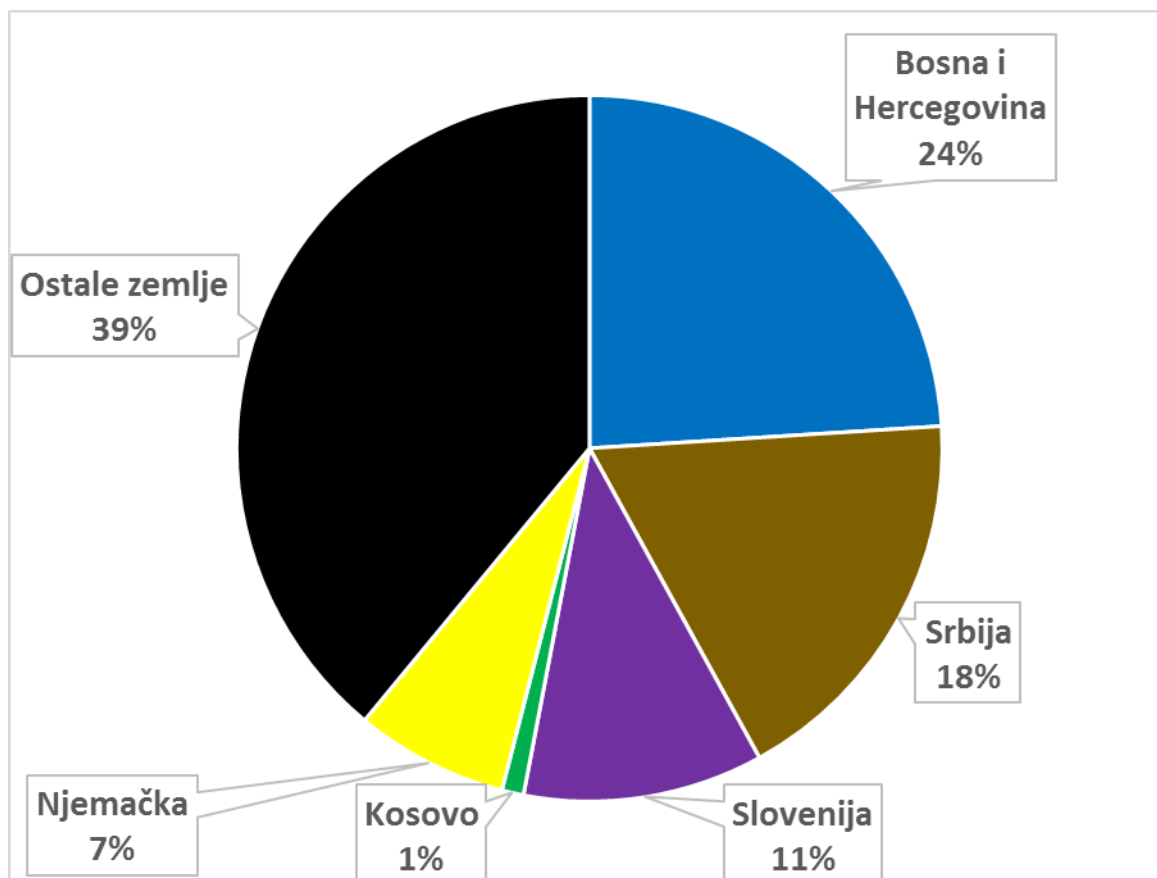
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

Slika 12. Doseljeno stanovništvo općine Milna prema području doseljenja 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

Slika 13. Doseљeno stanovništvo općine Milna prema državama podrijetla 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema migracijskim obilježjima i spolu. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

Doseљnici su bili malo brojniji od starosjedioca u strukturi stanovništva općine Milna, odnosno doseљnici su činili 52 posto, dok starosjedioci 48 posto od ukupnog stanovništva općine Milne. Starosjedioci su one osobe koje stanuju u mjestu rođenja, dok se pod doseљnike podrazumijevaju useljenici iz svih naselja bez obzira na udaljenost. To znači ako se osoba doseli u neko naselje iz prvog susjednog naselja smatra se doseљnikom. Uobičajeno je da je u većim i gradskim naseljima udjel doseљnika više nego u manjim seoskim zajednicama. Većina doseљnika u općinu Milna doseљilo se iz nekoga drugog mjesta iz Splitsko-dalmatinske županije. Njihov udjel iznosi 60 posto od svih doseљnika. Sljedeća najveća skupina doseљnika čine doseљnici iz

inozemstva sa 23 posto. Doseljenici iz neke druge hrvatske županije, osim iz Splitsko-dalmatinske županije čine 14 posto od svih doseljenika. Doseljenici iz nekog drugog naselja iz same općine Milne iznosi tek 3 posto. To je posljedice što općina Milna ima samo tri naselja pa je mogućnost kombinacija malena, te dva naselja su vrlo mala s manje od ukupno 200 odnosno 100 stanovnika. Većina doseljenika koja se doselila iz neke druge države su iz Bosne i Hercegovine, te Srbije, Slovenije i Njemačke.

3.2.4. Tipovi općeg kretanja stanovništva

Ukupno ili opće kretanje stanovništva posljedica predstavlja promjenu ukupnog broja stanovnika na nekom području u određenom vremenu. Uobičajeni vremenski okvir za utvrđivanje općeg kretanja stanovništva je razdoblje između dva popisa stanovništva što u slučaju ovog rada se odnosi između 2001. i 2011. godine. Iz prirodnog i mehaničkog kretanja stanovništva važne su odrednice razvoja društva i stanovništva nekog kraja. Razlikuje se dva osnovna tipa općeg (ukupnog) kretanja stanovništva: imigracijski i emigracijski. U imigracijski tip je migracijska bilanca pozitivna, odnosno veći se broj stanovnika uselio nego iselio. U emigracijskom tipu je migracijska bilanca negativna ili iseljavanje je snažnije od useljavanja u analiziranom prostoru. Oba tipa, i imigracijski i emigracijski, imaju po četiri podtipa. Ljestvica tipova općeg kretanja stanovništva sastoji se od četiri emigracijska: E1 – emigracija, E2 – depopulacija, E3 – izrazita depopulacija i E4 – izumiranje; te četiri imigracijska: I1 – porast imigracijom, I2 – obnova imigracijom, I3 – slaba obnova imigracijom i I4 – vrlo slaba obnova imigracijom (Nejašmić, 2005).

Ukupna promjena broja stanovnika u općini Milna u međupopisnom razdoblju između 2001. i 2011. godine bilježi manjak od 91 stanovnika ili -8,3 posto. Prirodna promjena stanovništva između 2001. i 2011. godine u općini Milna je manjak od 121 stanovnika. Prema tome, u deset godina je 121 stanovnika više umrlo nego se rodila u općini Milna. To je smanjenje

za 11,0 posto. Pošto je prema kretanju nataliteta i mortaliteta došlo do smanjenja stanovništva od 121 stanovnika, a prema utvrđenim popisima stanovništva iz 2001. i 2011. godine zabilježen je manjak od 91 stanovnika što dovodi do zaključka kako je u tom razdoblju pozitivna migracijska bilanca od 30 stanovnika, odnosno 30 stanovnika se više uselilo u općinu Milna nego se iz nje iselilo. Prema tome, mehaničko kretanja stanovništva je poboljšalo izrazito negativnu demografsku sliku općine Milna proizašle iz izrazito nepovoljnog prirodnog kretanja. Nepovoljno prirodno kretanje u općini Milna posljedica je vrlo starog stanovništva i nedovoljnog broja žena u fertilnim godinama starosti. Negativno prirodno kretanje stanovništva i pozitivno mehaničko kretanje stanovništva ukazuje da općina Milna ima jedan od imigracijskih tipova općega kretanja stanovništva za razdoblje između 2001. i 2011. godine. Pošto je opće kretanje stanovništva negativno odnosno utvrđen je manji broj stanovnika 2011. godine u odnosu na 2001. godinu, riječ je o imigracijskom tipu I4. Trend u tipu I4 je vrlo slaba obnova imigracijom stanovništva jer prostor općine Milne dobiva stanovništva zahvaljujući snažnijem useljavanju od iseljavanja, ali se ukupan broj stanovnika smanjuje jer je stopa prirodnog kretanja vrlo negativna i nadmašuje pozitivnu migracijsku bilancu odnosno snagu useljavanja.

Tablica 4. Tipovi općeg kretanja stanovništva naselja općine Milne i Hrvatske 2011. godine

	Broj stanovnika		Ukupna promjena		Prirodna promjena		Migracijski saldo		Tip OKS
	2001	2011	aps.	%	aps.	%	aps.	%	
Općina Milna	1.100	1.009	-91	-8,3	-121	-11,0	30	2,7	I4
Hrvatska	4.437.460	4.290.612	-146.848	-3,3	-95.047	-2,1	-51.801	-1,2	E4

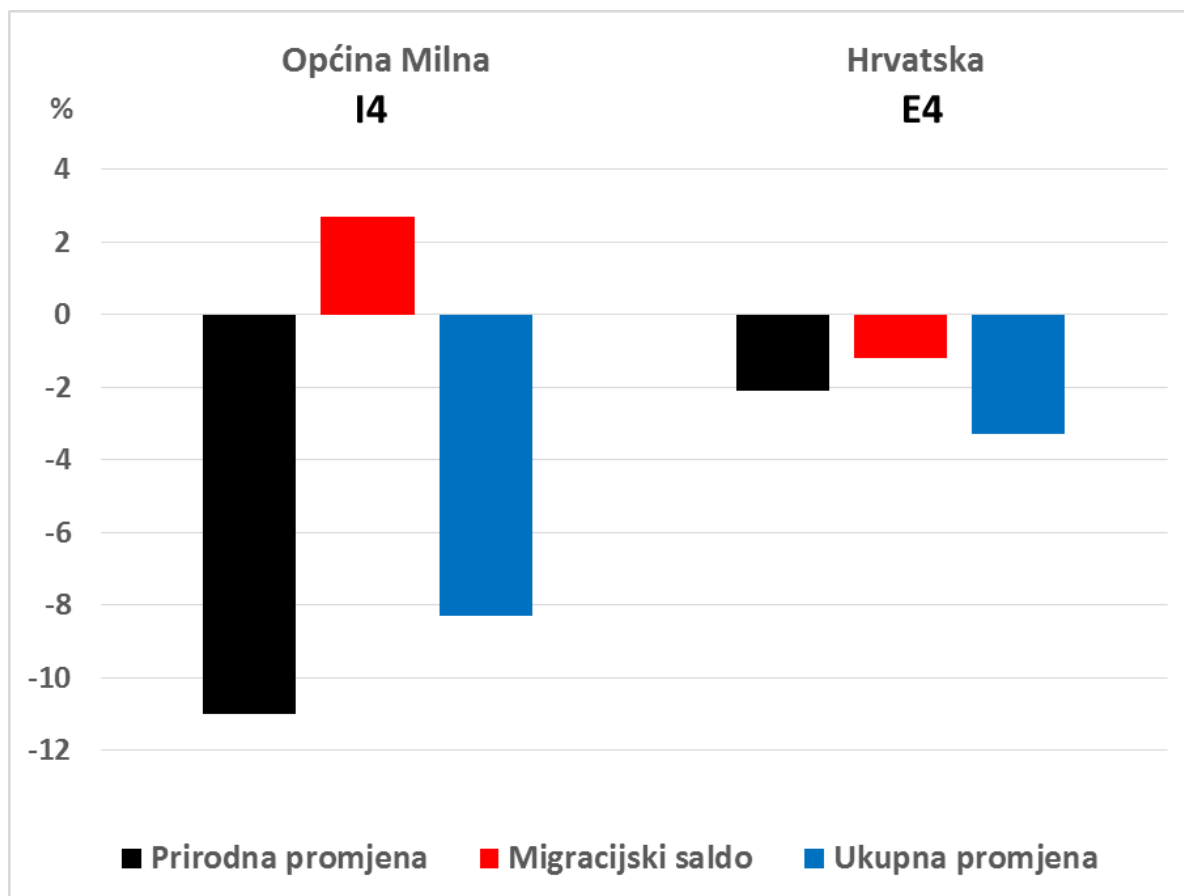
Izvor: Popis stanovništva 2001, Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/> .

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2001-2011. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2002-2012. <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/>

Za usporedbu, dat ćemo analizu općeg kretanja stanovništva u Hrvatskoj između 2001. i 2011. godine. Stanovništvo Hrvatske smanjilo se 2011. godine u odnosu na 2001. godinu za 146.848 stanovnika ili za 3,3 posto. Relativno gledajući, stanovništvo općine Milne (-8,3 posto) znatno se više smanjilo nego stanovništvo Hrvatske (-3,3 posto) između 2001. i 2011. godine. U Hrvatskoj je više stanovnika umrlo nego se rodilo između 2001. i 2011. godine i to za 95.047 što iznosi smanjenje od 2,1 posto prema ukupnom stanovništvu. Prirodno kretanje u Hrvatskoj je negativno, isto kao i u općini Milni. Uspoređujemo te dvije negativnosti, zaključujemo kako je prirodno kretanje stanovništva znatno nepovoljnije u općini Milna

Slika 14. Tipovi općeg kretanja stanovništva naselja općine Milne i Hrvatske 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva 2001, Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/> .

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. - Prvi rezultati po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2001-2011. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2002-2012. <https://www.dzs.hr/Hrv/publication/>

(-11,0 posto) nego u Hrvatskoj (-2,1 posto u odnosu na ukupan broj stanovnika) bilo do 2001. do 2011. godine. Pošto je smanjenje ukupnog broja stanovnika (-146.848) Hrvatske između 2001. i 2011. godine bilo veće od smanjenja stanovništva koje je posljedica prirodnog kretanja (-95.047) zaključujemo manjak od 51.801 stanovnika koji je nastao mehaničkim kretanjem odnosno 51.801 stanovnika se više iselio iz Hrvatske nego se uselio u Hrvatsku. To znači da je migracijska bilanca Hrvatske negativna za razliku od općine Milne koja je pozitivna. To je ključna razlika između općeg kretanja stanovništva u općini Milna i Hrvatskoj prema kojemu zaključujemo da je usprkos izrazito nepovoljnom prirodnom kretanju stanovništva, opće kretanje stanovništva u općini Milna povoljnije nego u Hrvatskoj. Radi negativne migracijske bilance, Hrvatska ima emigracijski tip općeg kretanja stanovništva. Pošto je prirodno kretanje stanovništva negativno u Hrvatskoj, uz negativnu migracijsku bilancu, riječ je o emigracijskom tipu općeg kretanja stanovništva E4. Trend emigracijskog tipa E4 je izumiranje stanovništva i smatra se uvjerljivo najnepovoljniji tip općeg kretanja stanovništva od svih osam tipova. Značajke tipa E4 je da prostor gubi stanovništvo jer su mu i prirodno i mehaničko kretanje stanovništva negativno, odnosno smanjuje se po oba elementa: više umire nego što se rađa i više se iseljava nego useljava.

3.3. Osnovne demografske strukture

Pod osnovne demografske strukture, a unutar ovog rada, analizirati će se biološki sastav (dobno-spolna struktura stanovništva), društveno-gospodarski sastav (udjel po osnovnim djelatnostima), obrazovni sastav stanovništva te sastav stanovništva prema narodnosti i vjeroispovijesti.

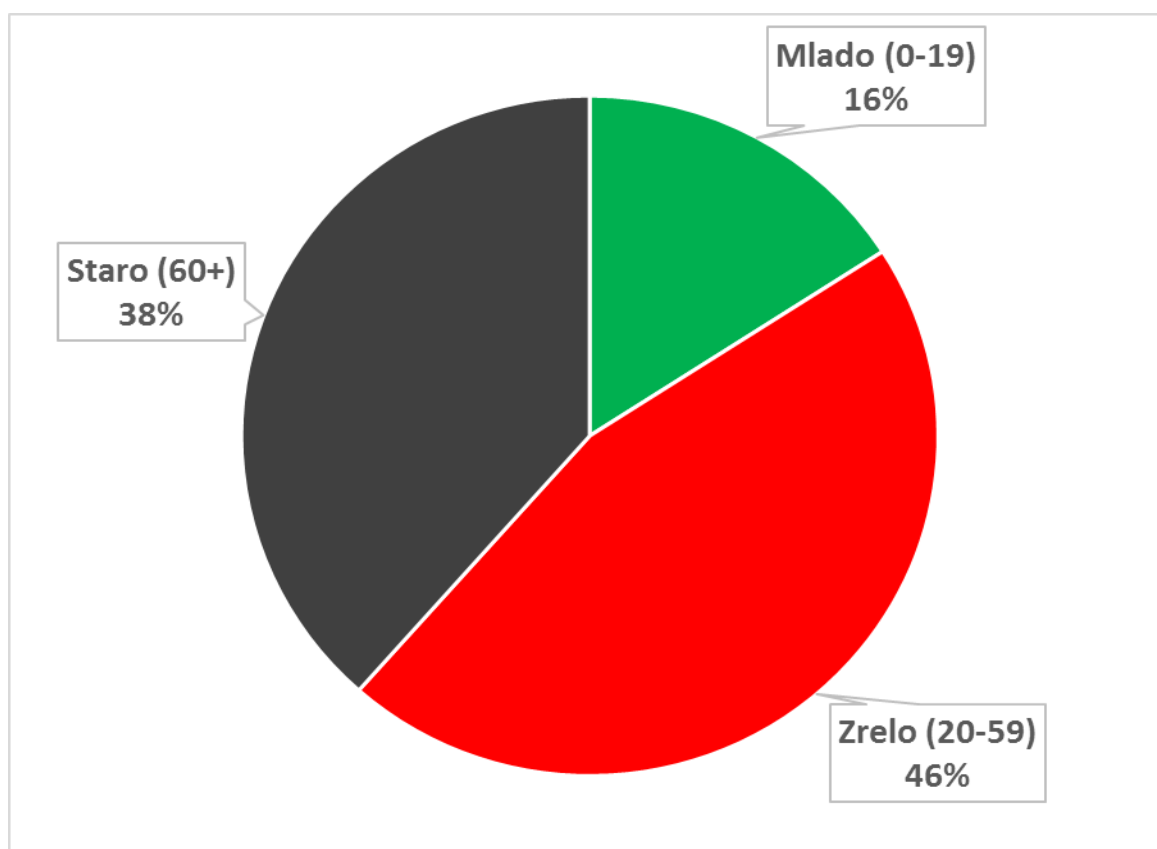
3.3.1. Biološki sastav stanovništva

Sastav stanovništva prema spolu i dobi zove se biološki jer je izravno vezan s prirodnim kretanjem stanovništva (Nejašmić, 2008). Osim osnovne

dobno-spolne strukture, često se navode i koeficijenti feminiteta te indeks starosti. Koeficijent feminiteta važan je element za utvrđivanje biološkog potencijala za prirodno kretanje stanovništva odnosno za reproduktivnu snagu stanovništva. Dokazano se rađa nešto više muške nego ženske djece s uobičajenom razlikom u prosjeku između 5 i 6 posto (Nejašmić, 2005). Sve razlike koje su veće od spomenutih 5-6 posto u korist muškog stanovništva posljedica je raznih društvenih, migracijskih, ali i zdravstvenih razloga koji nastupaju nakon rođenja.

Standardna podjela pri određivanju tri osnovne dobne skupine – mlado, zrelo i staro stanovništvo – uzima se da je mlado stanovništvo od rođenja do 19 godina starosti, zrelo stanovništvo između 20 i 59 godina starosti, a staro stanovništva 60 godina i više. Odnos starog i mladog stanovništva dobiva se indeks starosti. Povoljna demografska situacija podrazumijeva više mladog nego starog stanovništva.

Slika 15. Dobne skupine stanovnika općine Milne 2011. godine

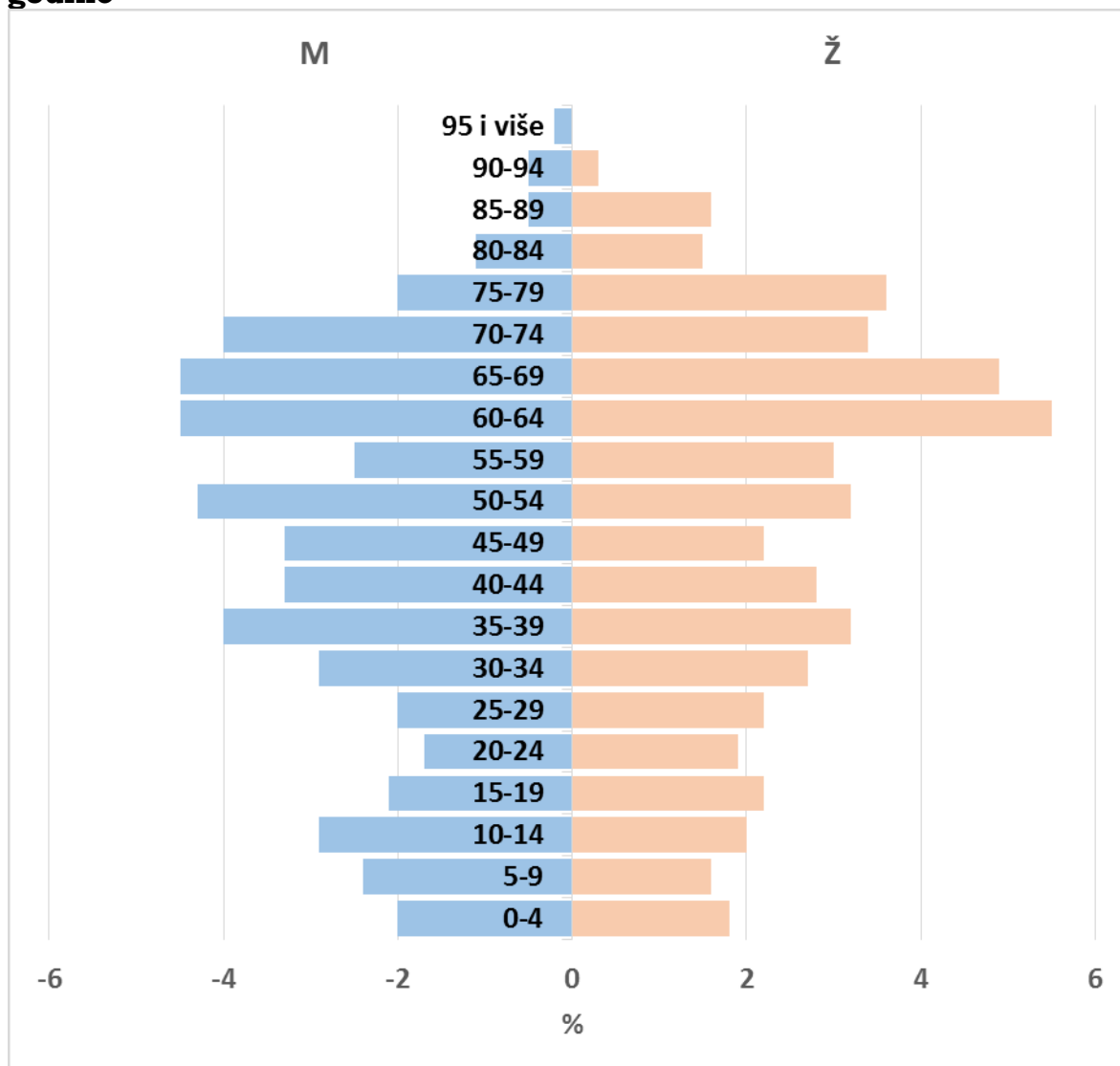
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema spolu i starosti. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Stanovništvo općine Milna ima vrlo nepovoljno strukturu stanovništva prema dobi, odnosno stanovništva je izrazito staro. Najtočniji podatak je odnos starog (60+) prema mladom (0-19) stanovništvu. U općini Milna ima samo 16 posto mladog (0-19) stanovništva od ukupnog stanovništva 2011. godine, dok je u Hrvatskoj udjel mladog stanovništva 21 posto. Udjel starog (60+) stanovništva u općini Milna iznosi 38 posto, dok u Hrvatskoj 24 posto. Dok starog stanovništva u Hrvatskoj ima 15 posto više nego mladog stanovništva 2011. godine, za usporedbu, u općini Milna ima starog stanovništva čak 143 posto više nego mladog stanovništva. Zrelo (20-59) stanovništvo sudjeluje u stanovništvu općine Milna sa 46 posto, a u Hrvatskoj sa 55 posto 2011. godine.

Dobno-spolna struktura stanovništva predstavljena u obliku piramide gdje njezin oblik ukazuje na trend i mogućnosti prirodnog kretanja stanovništva. Nekoliko je glavnih tipova dobno-spolne piramide. Ekspanzivni tip je oblik piramide, trokuta s vrhom prema gore gdje je svaka mlađa generacija znatno brojnija. To je oblik piramida koji ukazuje na brz rasta broja stanovnika i uobičajen je u nekim siromašnim zemljama s ekspanzivnim rastom stanovništva. Taj oblik je svugdje u svijetu sve rjeđi, pa i u nerazvijenim zemljama. Hrvatska je imala taj ekspanzivni tip dobno-spolne piramide nakon Drugoga svjetskog rata, odnosno posljednji puta u popisu stanovništva 1953. godine. Ekspanzivni tip prelazi u stacionarni tip koji ima oblik zvona gdje broj stanovnika raste, ali sporijim tempom, te u konstriktivni tip u obliku urne gdje broj stanovnika opada. Stacionarni tip odnosno oblik zvona je oblik u kojem mlađe generacije su neznatno brojnije od srednjih generacija u dobno-spolnoj piramidi. Konstriktivni tip u obliku urne je kada najmlađe generacije su manje brojne od srednjih generacija, a starije generacije su imaju znatno veći udjel nego u ekspanzivnom tipu. Posljednji regresivni tip u obliku viseće kapi je kada stanovništvo odumire, jer mlađe generacije

gotovo su nestale. Hrvatska je 1981. godine imala stacionarni oblik dobno-spolne piramide u obliku zvona, a 2001. godine Hrvatska je ušla u konstriktivni tip gdje piramida ima oblik urne.

Slika 16. Dobno-spolna struktura stanovništva općine Milne 2001. godine

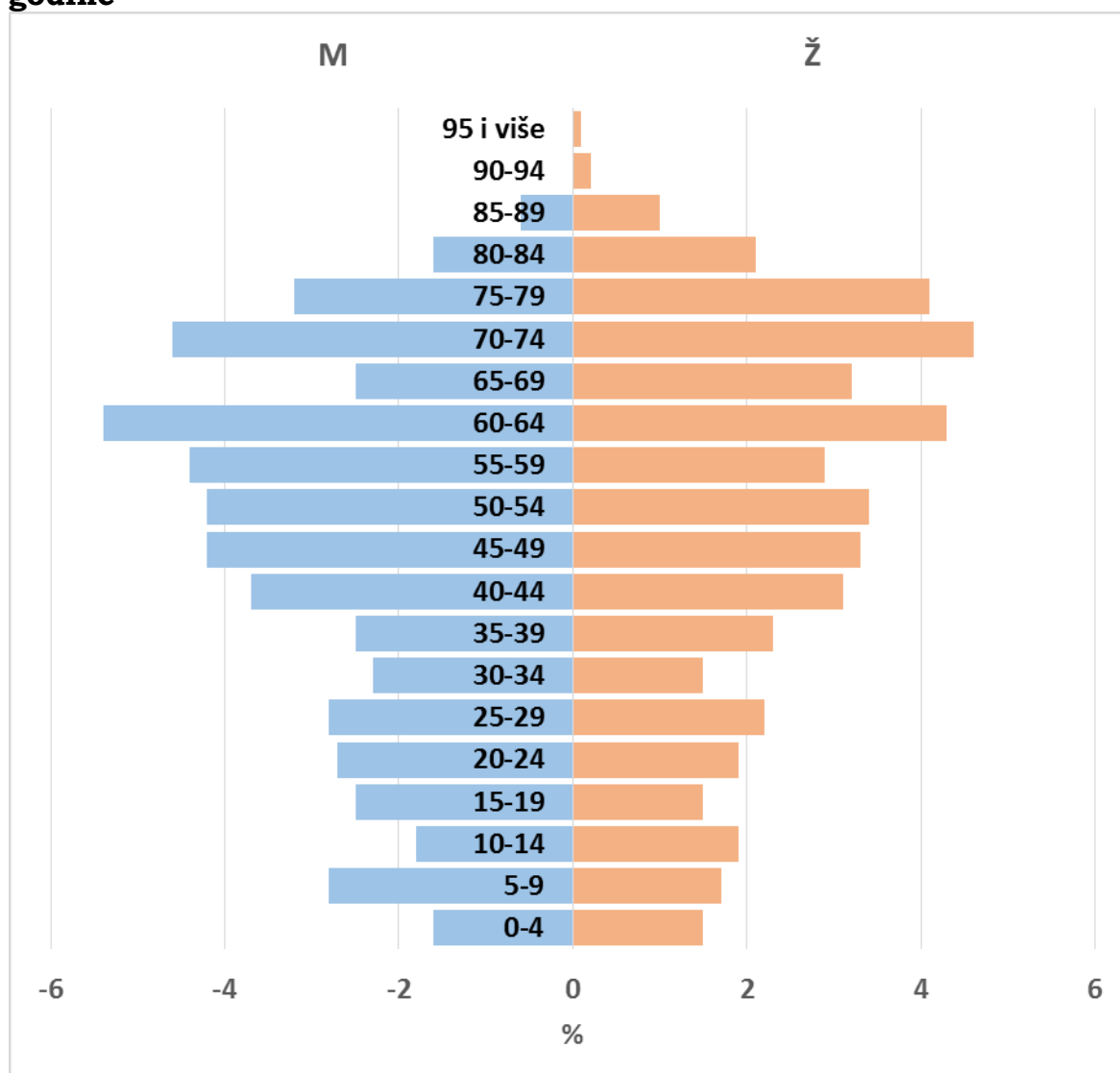

Izvor: Popis stanovništva 2001. – Stanovništvo prema spolu i starosti, po naseljima. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb. <https://www.dzs.hr/>

Dobno-spolna piramida stanovništva općine Milne ima konstriktivni tip u obliku urne 2001. i 2011. godine. Urna dobno-spolne piramide stanovništva općine Milne još je naglašenija nego kod dobno-spolne piramide Hrvatske. Najbrojnije generacije u općini Milne 2001. godine bile

su starosti između 60 i 64 godina sa sudjelovanjem od 10,0 posto u ukupnom stanovništvu općine Milne. Za usporedbu, generacije djece bile su znatno malobrojnije od zrelih generacija. Tako generacija (0-4) sudjelovala je sa 3,8 posto, generacija 5-9 godina starosti sa 4,0 posto, generacija 10-14 godina starosti sa 4,9 posto i generacija 15-19 godina starosti sa 4,4 posto od ukupnog stanovništva 2001. godine. Zanimljivo je da su generacije od 75 do 79 godina starosti sa 5,6 posto sudjelovanja u ukupnom stanovništvu bile brojnije od bilo koje generacijske skupne mladog (0-19) stanovništva 2001. godine.

Slika 17. Dobno-polna struktura stanovništva općine Milne 2011. godine

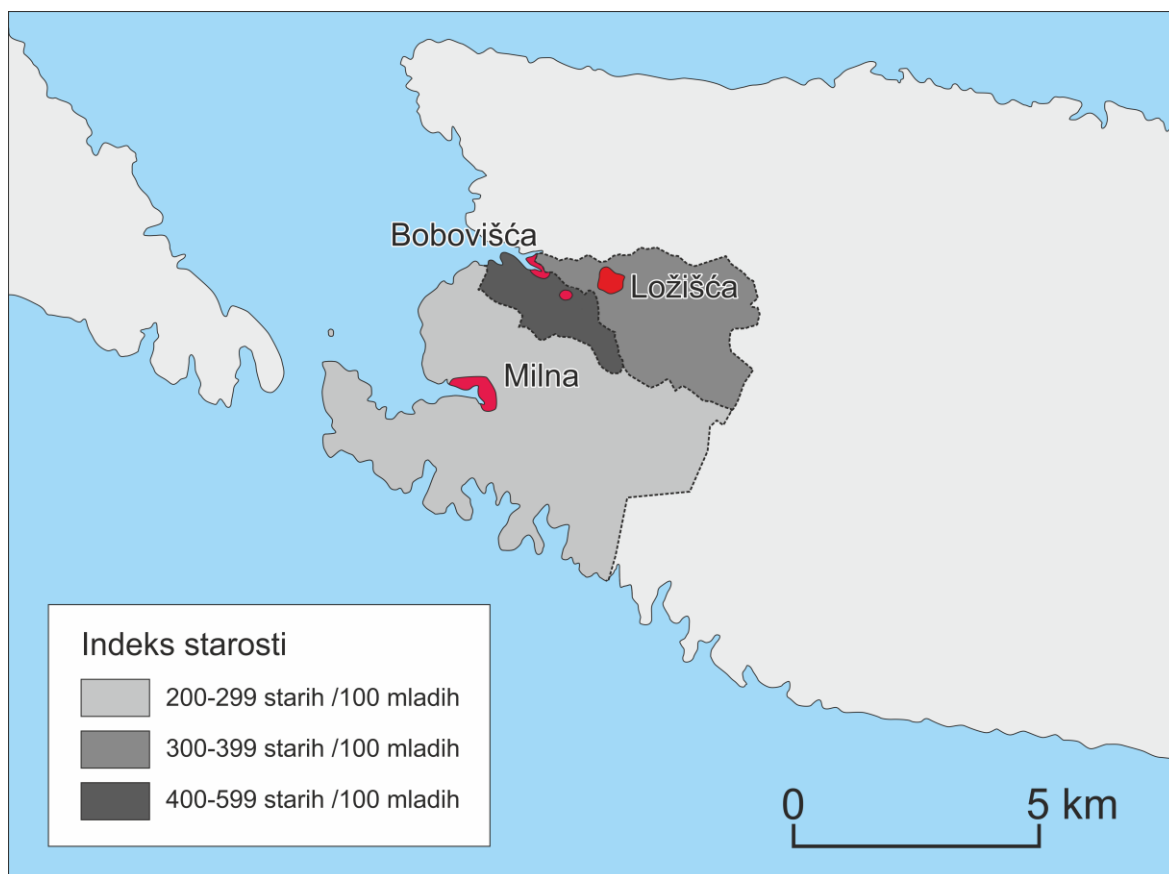
Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema spolu i starosti. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Dobno-spolna struktura stanovništva općine Milne 2011. godine slična je 2001. godine samo još malo povoljnije. Sudjelovanje generacija mladih se smanjila 2011. godine u odnosu na 2001. godinu i 2011. godine generacije 0-4 godine starosti sudjeluju sa 3,1 posto (3,8 posto 2001.), generacije 5-9 godina starosti sa 4,5 posto (4,0 posto 2001.), generacije 10-14 godina starosti sa 3,7 posto (4,9 posto 2001.) i generacije 15-19 godina starosti sa 4,0 posto (4,4 posto 2001. godine). Generacije 60-64 godine starosti su i dalje najbrojnije 2011. godine, kao i 2001. godine, te sudjeluju sa 9,7 posto u ukupnom stanovništvu 2011. godine. Generacije 70-74 i 75-79 dodatno su povećale svoje sudjelovanje u ukupnom stanovništvu 2011. godine u odnosu na 2001., sa 7,8 posto na 9,2 posto, te sa 5,6 posto na 7,3 posto. Zanimljivo da su generacije 80-84 godina starosti brojnije (3,7 posto u ukupnom stanovništvu) nego generacije 0-4 godine starosti (3,1 posto) 2011. godine. Visok udjel starijih generacija posljedica je stalnog iseljavanja, osobito u ranijim razdobljima i osobito mladih generacija.

Indeks starosti je odnos starog i mladog stanovništva, odnosno broj starog na 100 mladog stanovništva. Taj indeks nam pomaže pri utvrđivanju procesa starenja koji je jedan od vrlo društveno razornih procesa sa svojim brojnim posljedicama. Hrvatska je ušla u razdoblja vrlo snažnog starenja stanovništva koje mora zabrinuti širu društvenu zajednicu. Glavna mjera za uklanjanje problema starenja stanovništva je povećanje rodosti, a u druge mjere ulazi doseljavanje mlađeg stanovništva i posredno snažnije zapošljavanje mladih ljudi kako bi se zaustavilo njihovo masovno iseljavanje (Nejašmić, Toskić, 2013). Proces starenja stanovništva su zabrinjavajuće odmakli u Hrvatskoj. Indeks starosti u Hrvatskoj iznosi 115, a to znači da na 100 mladih (0-19) stanovnika dolazi 115 starih (60+) stanovnika. Starenje stanovništva je daleko izraženije u općini Milna, nego u Hrvatskoj. Tako je u općini Milna indeks starosti iznosio 243, odnosno na 100 mladih stanovnika dolazi 243 stara stanovnika 2011. godine. Općinsko središte, naselje Milna, nešto je

„mlaše“ s indeksom starosti 213, dok su preostala dva manja naselja stariji. Tako Ložišća imaju indeks starosti 310, a Bobovišća 550. To znači da na jednog mladog (0-19) stanovnika dolazi 5,5 starih (60+) stanovnika. Očekuje se daljnji rast starenja stanovništva.

Slika 18. Indeks starosti u naseljima općine Milne 2011. godine

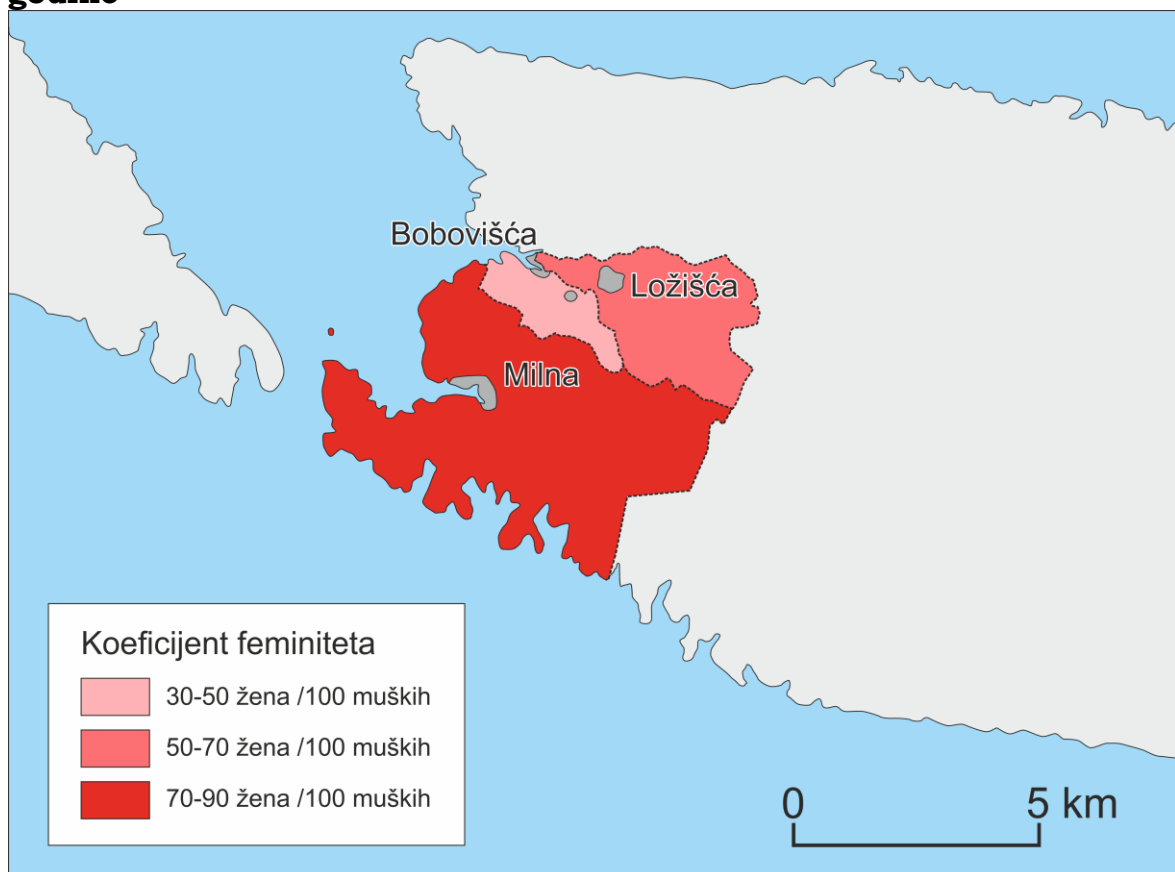

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema spolu i starosti. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

Koeficijent feminiteta predstavlja broj žena na 100 muškaraca na jednom prostoru. U svijetu postoji izvjesna ravnoteža, premda se rađa više muške djece, ali žene žive dulje. Diferencijalni mortalitet je prirodna pojava da žene u prosjeku žive dulje jer su biološki otporniji organizmi od muškaraca, a neka vrlo opasna zanimanja (vojnici, policajci, vatrogasci, građevinski radnici, ronilaci, „razbojnik/kriminalac“) uglavnom su rezervirana za muškarce, te muškarci su skloniji opasnijem ponašanju (brza vožnja, adrenalinski sportovi). Treba naglasiti da je smrtnost

muškaraca u 20-tim godinama života nekoliko puta više nego kod žena. Koeficijent feminiteta za dobnu skupinu 20-39 godina osobito je važna za reprodukcijsku sposobnost stanovništva. Ukoliko broj žena u dobi između 20 i 39 godina postane prenizak, značajno se otežava mogućnost rasta stanovništva prirodnim kretanjem. Žena u dobi između 20 i 39 godina je ukupno 82 odnosno 8,1 posto od ukupnog stanovništva općine Milne 2011. godine. Stopa feminiteta je 79, odnosno ima 79 žena u dobi između 20 i 39 godina starosti na 100 muškaraca u istoj dobnoj skupini. Stanje u

Slika 19. Koeficijent feminiteta za dobnu skupinu 20-39 godina u naseljima općine Milne 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema spolu i starosti. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011.

naseljima Ložišća i Bobovišća još je nepovoljnije i stopa feminiteta iznosi 64 u Ložišćima, te izuzetno niskih 33 u Bobovišću. U Bobovišću živi samo jedna žena iz dobne skupine između 20 i 39 godina starosti, te tri

muškaraca u istoj dobnoj skupini. Iz ovih podataka je vidljivo da rast stanovništva Bobovišća isključivo prirodnim kretanjem stanovništva je nemoguć. Stanje u općinskom središtu, naselju Milni, je najpovoljnije u općini što je uobičajeno da najpovoljnije demografsko stanje po raznim elementima je upravo u općinskim središtima. Tako je stopa feminiteta u naselju Milna 82 godine 2011.

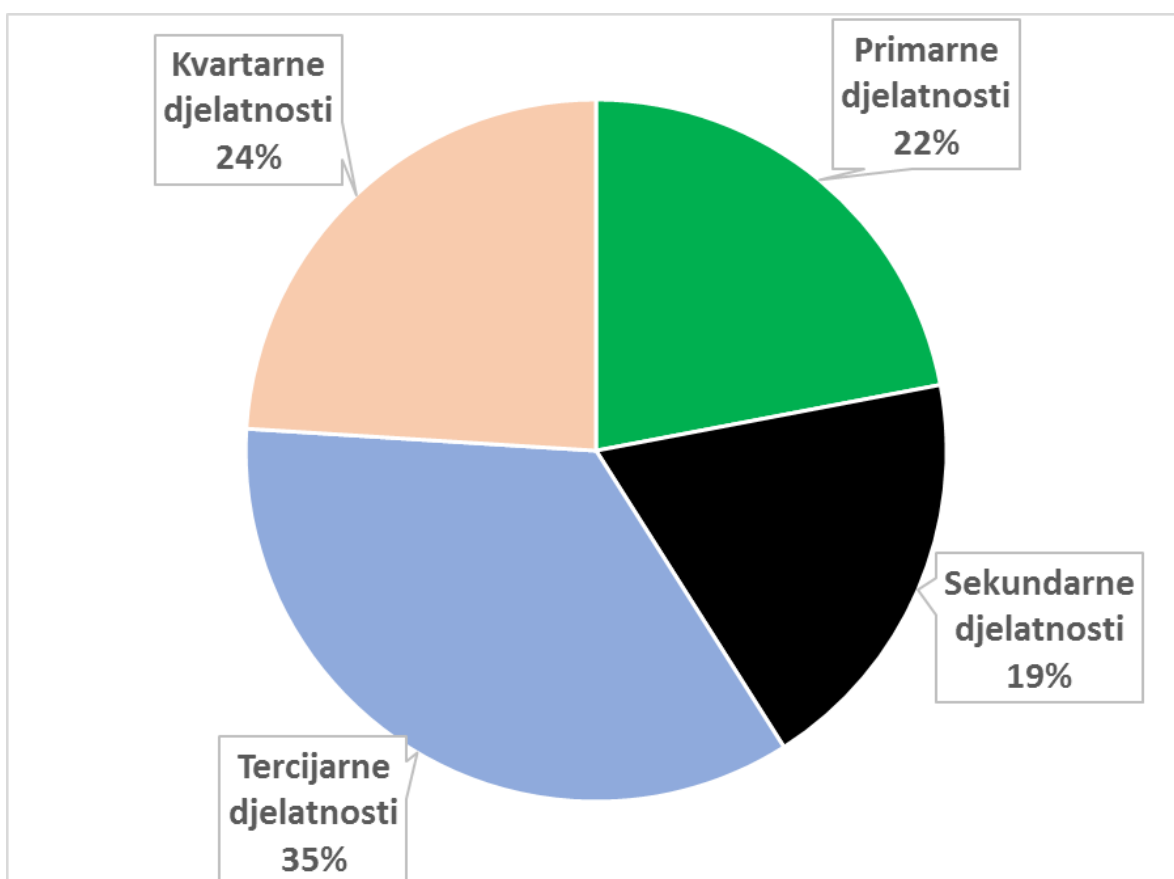
3.3.2. Gospodarski sastav stanovništva

Gospodarski sastav stanovništva prema sektorima djelatnosti pokazuje opću razvijenost zajednice i gospodarskoj usmjerenosti. Promjene u gospodarskoj strukturi stanovništva određeni su procesom gospodarskog razvoja i promjenama u strukturi gospodarstva (Wertheimer-Baletić, 1999). Ekonomska struktura stanovništva određuje se prema aktivnom stanovništvu, jer gospodarski neaktivno stanovništvo je ovisno i uzdržavano od aktivnog stanovništva. Aktivno stanovništvo su svi oni koji radom ostvaruju prihod kao zaposleni ili koji obavljaju neko zanimanje a nisu u radnom odnosu, te nezaposleni koji traže posao. Radno neaktivno stanovništvo je ono koje imaju prihode a ne obavljaju neku djelatnost (umirovljenici, stipendisti), te uzdržavane ili gospodarski ovisne osobe poput djece, učenika, studenata, osoba nesposobnih za rad). Radna snaga je važan pokretač proizvodnje i poticatelj gospodarskog razvoja. Poznavanje broja, dinamike i strukture radne snage važno je pri dugoročnom planiranju društveno-gospodarskog razvoja sredine (Wertheimer-Baletić, 1999).

Ukupno imamo tri osnovna sektora djelatnosti: primarni, sekundarni i tercijarni. Već duže vrijeme se tercijarni sektor dijeli u tercijarni i kvartarni sektor. Primarni sektor obuhvaća stanovništvo koje radi u primarnim zanimanjima poput poljoprivrede i šumarstva. Sekundarni sektor bavi se industrijom, rudarstvom, građevinarstvom, brodogradnjom i proizvodnim obrtima. Tercijarni i kvartarni sektor su sektor usluga. Tako se u tercijarni sektor nalaze neproizvodne djelatnosti koje izravno

privređuju, odnosno stvaraju zaradu kao što su promet, trgovina, ugostiteljstvo, turizam, bankarstvo i uslužno obrt. Kvartarne djelatnosti su uslužne djelatnosti koje ne privređuju izravno poput uprave, obrane, školstva, zdravstva i znanosti. U poljoprivrednom tipu društva redosljed sektora po zastupljenosti stanovništva u njima je I-II-III-IV. Sljedeća etapa razvoja društva je industrijski tip društva s redosljedom sektora II-III-IV-I. Uslužni tip društva ima redosljed sektora III-IV-II-I. A posljednja etapa razvoja društva je kvartarno društvo s redosljedom IV-III-II-I.

Slika 20. Udio zaposleni u općini Milna prema sektorima 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

Društvo općine Milne je najbliže uslužnom tipu društva, ali sa vrlo snažnim primarnim sektorom (poljoprivreda i ribolov). Redosljed sektora prema zastupljenosti stanovništva po pojedinom sektoru je III-IV-I-II.

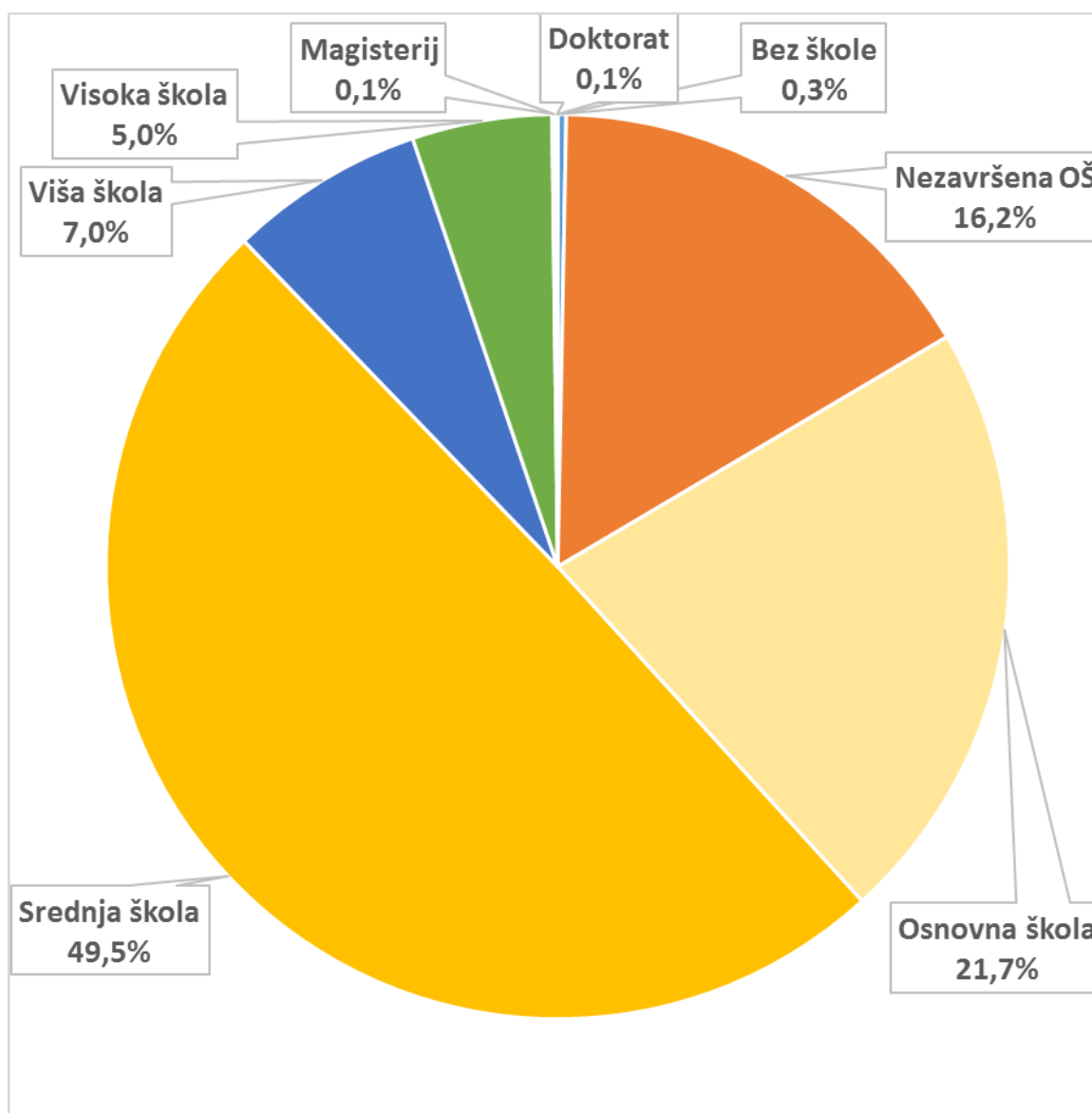
Određeni razlog jakost primarnog sektora je i slabost sekundarnog sektora odnosno industrije. Uslužnim djelatnostima bavi se 59 posto aktivnog stanovništva općine Milne 2011. godine, od toga u tercijarnim djelatnostima 35 posto i u kvartarnim 24 posto. Za očekivati da je u turistički razvijenoj Milni zastupljeniji tercijarni sektor od kvartarnog. Razmjerno puno aktivnog stanovništva bavi se primarnim djelatnostima (22 posto), jer uobičajeno je taj udjel ispod 10, pa i 3-4 posto. To je posljedica povoljnih uvjeta za neke poljoprivredne djelatnosti i ribolov te šumarstvo.

3.3.3. Obrazovni sastav stanovništva

Obrazovna struktura stanovništva veoma je bitan za opći društveni i gospodarski razvoj. U vrijeme suvremenog gospodarstva potrebne su više razine razvijenosti. Obrazovna struktura stanovništva ukazuje nam na gospodarske potencijale sredine. Srednju školu završilo je 49,5 posto stanovništva općine Milna starije od 15 godina. Nepovoljnost obrazovne strukture stanovništva općine Milna vidi se u činjenici da čak 21,7 posto stanovništva starije od 15 godina od završenu samo osnovnu školu, te dodatno 16,2 posto nema završenu osnovnu školu. Stanovništvo sa osnovnom školom i nezavršenom osnovnom školom, te bez ijednog razreda osnovne škole (ukupno 38,2 posto stanovništva starije od 15 godina) uglavnom je starije stanovništvo kada se često školovanje završavalo sa 15 godina starosti odnosno s osnovnom školom te krenulo na poslove poljoprivrede i ribarstva. To se osobito odnosi na stanovništvo koje je ostajalo u naseljima općine Milne. Završeno višu (7,0 posto) i visoku (5,0 posto stanovništva starije od 15 godina) školu ima manji dio stanovništva. U općini Milni ima i 0,1 posto stanovništva magisterij znanosti i 0,1 posto stanovništva doktorat znanosti. Za usporedbu, Grad Supetar imao je 2011. godine nešto povoljniju obrazovnu strukturu stanovništva od općine Milne, tako što 15 posto stanovništva starije od 15 godina Grada Supetra ima završenu visoku ili višu školu (općina Milna 12 posto) te 59 posto

srednju školu (općina Milna 50 posto). Tako da određenu razinu obrazovanja (srednju, višu ili visoku školu) je postignulo 74 posto stanovnika starije od 15 godina u Gradu Supetru i 62 posto u općini Milni. Razlika je 12 postotnih bodova u korist Grada Supetra. To je posljedica većeg razvoja raznih uslužnih djelatnosti u Supetru i općenito jedinom gradskom naselju na otoku Braču i središnjem funkcionalnom naselju na otoku.

Slika 21. Obrazovna struktura stanovništva općine Milna 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo staro 15 i više godina prema najvišoj završenoj školi, obrazovnim područjima i spolu. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

3.3.4. Ostale strukture stanovništva

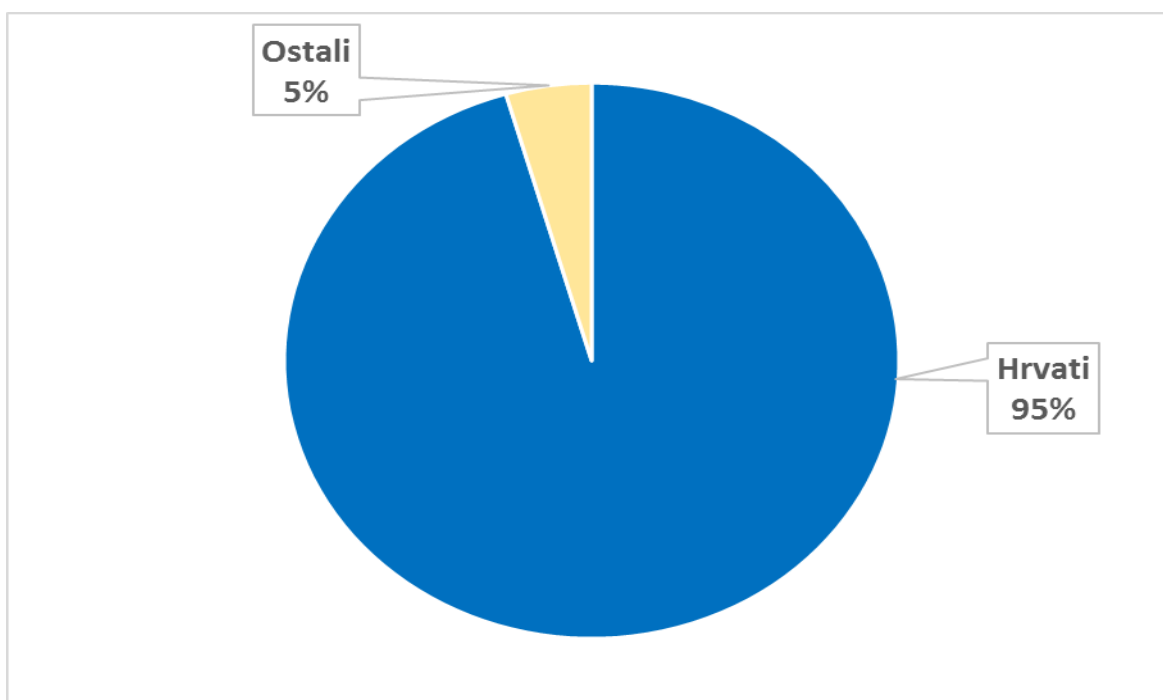
U radu se analizirale još nekoliko važnih obilježja, poput sastava prema narodnosti i vjeroispovjesti.

3.3.4.1. Sastav prema narodnosti

Etnička struktura ili narodnosni sastav stanovništva pokazuje pripadnost stanovništva jednog područja jednom ili češće više naroda. U svijetu postoji oko 2000 naroda, prema nekim klasifikacijama, ali samo oko 200 naroda ima više od milijun pripadnika i oni svi zajedno čine oko 95 posto svjetskog stanovništva. Neke dijelovi svijeta su izrazito nacionalno heterogeni, dok su drugi dijelovi nacionalno homogeni. Hrvatska je izrazito nacionalno homogena zemlje, jer u stanovništvu Hrvatske prednjače Hrvati s udjelom od 90,4 posto u ukupnom stanovništvu. Trend od 1971. godine pokazuje snažan proces nacionalne homogenizacije Hrvatske odnosno stalno raste udjel Hrvata u ukupnom stanovništvu. Tako je udjel Hrvata 1971. godine iznosio 79,4, da bi do 2011. godine godine porastao na 90,4 posto. Samostalnost Hrvatske i Domovinski rat su glavni uzročnici narodnosne homogenizacije Hrvatske. Najveća nacionalna manjina čine Srbi koji su 1971. godine sudjelovali sa 14,2 posto u ukupnom stanovništvu. Trendovi ukazuju na značajno smanjenje Srba u narodnosnoj strukturi Hrvatske. Do 1991. godine broj Srba se smanjio 12,2 posto, da bi 2001. smanjio se na 4,5 posto i 2011. godine na 4,4 posto.

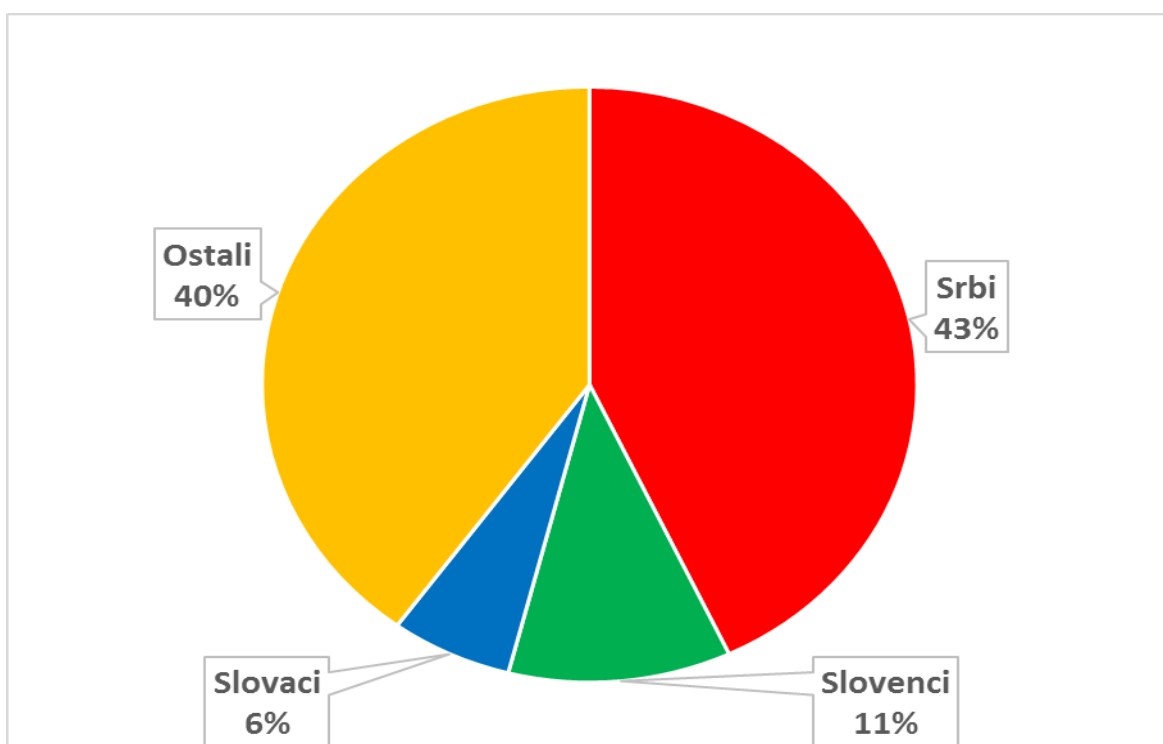
Stanovništvo općine Milne je izrazito nacionalno homogeno s udjelom Hrvata od 95 posto u ukupnom stanovništvu. Od nacionalnih manjina, najviše je Srba, pa Slovenaca i Slovaka. Tako da od preostalih 5 posto stanovništva (etnička manjinska struktura stanovništva) nacionalnih manjina, njih 43 posto su Srbi, 11 posto Slovenci i 6 posto Slovaci.

Slika 22. Etnička struktura stanovništva općine Milna 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

Slika 23. Etnička manjinska struktura stanovništva općine Milna 2011. godine

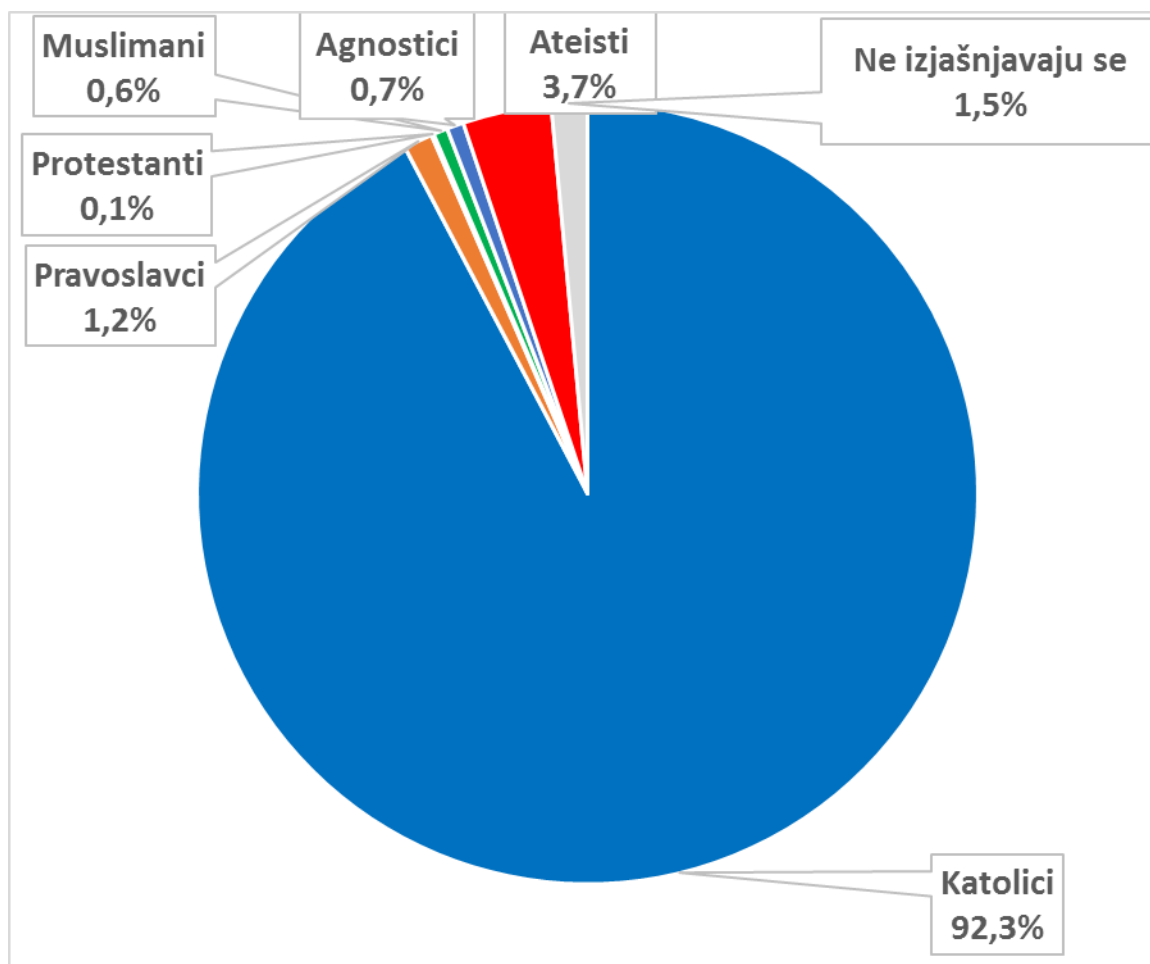

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

3.3.4.2. Vjerski sastav

Religijska struktura stanovništva često se razmatra radi velike važnosti koje ima vjeroispovjest i njezin utjecaj na gospodarske, društvene i kulturološke procese u zemljama. Velika većina (92,3 posto) stanovništva općine Milne izjasnilo se kao katolici 2011. godine. Druga najveća skupina su ateisti s udjelom od 3,7 posto u ukupnom stanovništvu. Pravoslavaca ima 1,2 posto u ukupnom stanovništvu općine Milne. Ostalih vjerskih skupina je ispod 1 posto stanovništva (muslimani i protestanti), te i agnostici su ispod 1 posto stanovništva. Treba napomenuti kako 1,5 posto stanovništva se nije vjerski izjasnilo.

Slika 24. Vjerska struktura stanovništva općine Milna 2011. godine

Izvor: Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. – Stanovništvo prema vjeri po gradovima/općinama. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2011. <https://www.dzs.hr/>

4. DEMOGEOGRAFSKA REVITALIZACIJA

Razne kratkoročne, srednjoročne i dugoročne prognoze kretanja stanovništva postoje kako bi se predvidjelo kretanje stanovništva te raznim mjerama pokušalo usmjeriti kretanje prema željenom cilju. Na temelju brojnih pretpostavki koje imaju temelj u ranijim stopama kretanja stanovništva rade se stope za budućnost koje su mijenjane po raznim korekcijama nadolazećih pretpostavljenih događaja. Postavljaju se brojna pitanja poput toga hoće li budućnost biti slična ili značajnije različita od prošlosti, te koje će snage biti migracijski tijekovi. Kod svakog predviđanja otvorena je mogućnost neprepoznavanja javljanja budućih događaja koji mogu značajnije utjecati demografska kretanja. Mnogi događaji danas ne postoje ili nisu uopće na vidiku, ali nastaju i postaju značajni u budućnosti za kretanje stanovništva.

Radi izrazito loše demografske situacije u Hrvatskoj, nameće se potreba demografske revitalizacije koje mogu provoditi središnja vlada ali i lokalne vlasti. Za pretpostaviti je da će se stanovništvo općine Milne nastaviti smanjivati sličnim stopama kao prošlih 10-tak godina radi izrazite starosti stanovništva i niskog kontingenta ženske dobne skupine u fertilnoj dobi (između 20 i 39 godina starosti). Nije za očekivati da će se u Milnu, kao u manje mjesto, sliti veliki broj useljenika radi opće starosti otoka Brača i čitave Hrvatske. Za sada nije na vidiku ozbiljnije useljavanje stranaca u Hrvatsku, a stranci useljenici daju prednost velikim gradovima. Iako je Milna turistički razvijena, to nije dovoljna gospodarska snaga za ozbiljnije useljavanje stanovništva. Na otoku Braču jedino Supetar posjeduje privlačnost za razmjerno jake useljeničke tijekove. Općina Milna imala je 1100 stanovnika 2001. godine i 1009 stanovnika 2011. godine pa je pretpostavka da će općina Milna imati 910 stanovnika 2021. godine. Za nadati je da će vlada Republike Hrvatske, te vlasti općine Milne donijeti učinkovite mjere za zaustavljanje 10-postonog pada broja stanovnika za deset godišnje razdoblje. Ali, ukoliko i dođe do učinkovitih mjera, vjerojatno će rezultati do 2021. godine biti skromni.

5. ZAKLJUČAK

Otok Brač sudjeluje s 8,7 % u kopnenoj površini i 3,1 % u stanovništvu Splitsko-dalmatinske županije. Općina Milna jedna je od osam jedinica lokalne samouprave na otoku Braču, nalazi se na jugozapadnom dijelu otoka Brača. Naselje Milna udaljeno je 19 km cestom do Supetra, središnjim otočnim naseljem i trajektnom vezom sa Splitom, središtem Splitsko-dalmatinske županije. Općina Milna ima tri administrativno-statistička naselja: Milna, Ložišća i Bobovišća. Naselje Milna je najveće naselje u općini Milna i sedmo najveće na otoku Braču.

Stanovništvo općine Milne znatno se više smanjilo u razdoblju između 2001. i 2011. godine u odnosu na stanovništvo Splitsko-dalmatinske županije, a osobito otoka Brača. Stanovništvo naselja Milne smanjilo se za 7,0 posto, Bobovišća 4,2 posto i Ložišća za 16,8 posto između 2001. i 2011. godine. Gustoća naseljenosti općine Milna iznosila je 29 stanovnika na jedan četvorni kilometar 2011. godine što je nešto rjeđa naseljenost od otoka Brača gdje živi 35 stanovnika na jedan četvorni kilometar. Broj stanovnika u općini Milni bio je 1857. godine tri puta veći nego 2011. godine, ili 3223 stanovnika 1857. te 1009 stanovnika 2011. godine. Od 1900. godine broj stanovnika stalno se smanjuje.

U međupopisnom razdoblju između 2001. i 2011. godine u općini Milni imali smo izrazito negativno prirodno kretanje odnosno prirodni pad. Negativno prirodno kretanje stanovništva u općini Milni isto je kao i u Republici Hrvatskoj, samo je još snažnije izraženo višim negativnim stopama.

Ukupna promjena broja stanovnika u općini Milna u međupopisnom razdoblju između 2001. i 2011. godine bilježi manjak od 91 stanovnika ili -8,3 posto. Prirodna promjena stanovništva između 2001. i 2011. godine u općini Milna je manjak od 121 stanovnika ili -11,0 posto. U razdoblju između 2001. i 2011. godine općina Milna imala je pozitivnu migracijsku bilancu od 30 stanovnika.

Negativno prirodno kretanje stanovništva i pozitivno mehaničko kretanje stanovništva ukazuje da općina Milna ima jedan od imigracijskih tipova općega kretanja stanovništva za razdoblje između 2001. i 2011. godine. Pošto je opće kretanje stanovništva negativno odnosno utvrđen je manji broj stanovnika 2011. godine u odnosu na 2001. godinu, riječ je o imigracijskom tipu I4 (vrlo slaba obnova imigracijom stanovništva).

Doseljenici su činili 52 posto, dok starosjedioci 48 posto od ukupnog stanovništva općine Milne 2011. godine. Većina doseljenika (60 posto) u općinu Milna doselilo se iz nekoga drugog mjesta iz Splitsko-dalmatinske županije.

Stanovništvo općine Milna ima vrlo nepovoljno strukturu stanovništva prema dobi, odnosno stanovništva je izrazito starosti. Dobno-spolna piramida stanovništva općine Milne ima konstriktivni tip u obliku urne 2001. i 2011. godine. Starenje stanovništva je daleko izraženije u općini Milna, nego u Hrvatskoj - indeks starosti u općini Milna iznosio je 243, odnosno na 100 mladih stanovnika bilo je 243 stara stanovnika 2011. godine.

Društvo općine Milne je najbliže uslužnom tipu društva, ali sa vrlo snažnim primarnim sektorom (poljoprivreda i ribolov). Redoslijed sektora prema zastupljenosti stanovništva po pojedinom sektoru je III-IV-I-II.

Radi izrazito loše demografske situacije u Hrvatskoj, nameće se potreba demografske revitalizacije koje mogu provoditi središnja vlada ali i lokalne vlasti. Za pretpostaviti je da će se stanovništvo općine Milne nastaviti smanjivati sličnim stopama kao prošlih 10-tak godina radi izrazite starosti stanovništva i niskog kontingenta ženske dobne skupine u fertilnoj dobi (između 20 i 39 godina starosti). Nije za očekivati da će se u Milnu, kao u manje mjesto, sliti veliki broj useljenika radi opće starosti otoka Brača i čitave Hrvatske. Za sada nije na vidiku ozbiljnije useljavanje stranaca u Hrvatsku, a stranci useljenici daju prednost velikim gradovima. Iako je Milna turistički razvijena, to nije dovoljna gospodarska snaga za ozbiljnije useljavanje stanovništva.

Općina Milna imala je 1100 stanovnika 2001. godine i 1009 stanovnika 2011. godine pa je pretpostavka da će općina Milna imati 910 stanovnika 2021. godine.

H1 Naselja Milna ima povoljnije demografske pokazatelje od naselja Ložišća i Bobovišća u neposrednom zaleđu i unutrašnjosti. Hipoteza je djelomično potvrđena, jer Milna ima povoljnije demografske pokazatelje od Ložišća i Bobovišća, ali se utvrdilo manje povoljno nego što se očekivalo.

H2 Nepovoljne su suvremene demografske strukture stanovništva u općini Milna. Hipoteza je u potpunosti potvrđena.

H3 Useljavanje stanovništva je slabije od prirodnog pada stanovništva u razdoblju između 2001. i 2011. godine. Hipoteza je u potvrđena.

H4 Općina Milna zaostaje za demografskim razvojem Grada Supetra, kao demografski najdinamičnijeg prostora na otoku Braču. Hipoteza je u potvrđena.

Literatura

- Derado, K. 1984: Reljef otoka Brača, Brački zbornik 14.
- Fabjanović, Đ. 1991: Promjene u dinamici i strukturi stanovništva otoka Brača, Geografski glasnik, 53, Zagreb.
- Frganović, M. 1997: Regionalni demografski procesi u Hrvatskoj 1948-1991., u: Nacionalni progra, demografskog razvitka, Naklada, Zagreb, 77-90.
- Gospodnetić, J., gl. Ured. Marinković, I. 1995: Brač i njegovo pomorstvo, Supetar.
- Jurić, A., 2015: Suvremeni demogeografski trendovi Grada Supetra, diplomski rad, knjižnica Geografskog odsjeka PMF-a, Zagreb.
- Jutronić, A. 1940: Bračka naselja i podrijetlo njegovog stanovništva, Supetar.
- Marinković, I. 1984: Prirodne osnove otoka Brača, Supetar.
- Nakićen, J., Čuka, A. 2016: Demografski razvoj otoka Brača i sklonost otočana iseljavanju, Migracijske i etničke teme, 32/3, Zagreb
- Nejašmić, I. 1986: Prirodno kretanje stanovništva SR Hrvatske prema tipu naselja boravka, Sociologija sela 24, Zagreb.
- Nejašmić, I. 2005: Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima, Školska knjiga, Zagreb.
- Nejašmić, I. 2008: Stanovništvo Hrvatske: demografske studije i analize. Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb.
- Nejašmić, I., Toskić, A., Mišetić, R. 2009: Demografski resursi Republike Hrvatske – Sintetični pokazatelji za županije, gradove i općine, Hrvatsko geografsko društvo, Zagreb.
- Nejašmić, I., Toskić, A. 2013: Starenje stanovništva u Hrvatskoj – sadašnje stanje i perspektive, Hrvatski geografski glasnik, 75/I., Zagreb
- Lajić, I., Mišetić, R. 2006: Otočni logaritam: aktualno stanje i suvremeni demografski procesi na jadranskim otocima, Ministarstvo mora, turizma, prometa i razvitka: Institut za migracije i narodnosti, Zagreb.

- Lajić, I. 2007: Mehaničko kretanje stanovništva i regionalni razvoj, Migracijske i etničke teme, 23/3, Zagreb.
- Piplović, S. 1968: Izgradnja luka na otoku Braču, Split.
- Smoljanović, M., Smoljanović, A., Nejašmić, I. 1999: Stanovništvo hrvatskih otoka, Zavod za javno zdravstvo, Split.
- Šterc, S. 1986: O suvremenom geografskom objektu istraživanja s posebnim osvrtom na demogeografiju, Geografski glasnik 48, 99-121.
- Šterc, S., Pokos, N. 1993: Demografski uzroci i posljedice rata protiv Hrvatske, Društvena istraživanja : časopis za opća društvena pitanja, 2-3, Zagreb
- Šterc, S., Komušanac, M. 2012: Neizvjesna demografska budućnost Hrvatske – izumiranje i supstitucija stanovništva ili populacijska revitalizacija...? Društvena istraživanja, 21, Zagreb
- Šterc, S. 2015: Geografski i demogeografski identitet, Prirodoslovno-matematički fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Vrsalović, D. 1968: Povijest otoka Brača, Supetar.
- Wertheimer-Baletić, A. 1997: Demoreprodukcijski procesi u Hrvatskoj, u: Nacionalni program demografskog razvitka, Naklada, Zagreb.

Izvori

Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr>, Popis stanovništva 2001. i 2011., 12.7.2017., Zagreb.

Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857.-2001., Državni zavod za statistiku, Zagreb, <https://www.dzs.hr/>, 28.7.2017., Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Dnevni i tjedni migranti, po gradovima/općinama, (dok. 1.1.12.), Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Poljoprivredno stanovništvo prema aktivnosti i spolu, po gradovima/općinama, (dok. 1.1.11.), Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema migracijskim obilježjima, po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo staro 15 godina i više prema spolu i završenoj školi, (dok. 1.1.7.), Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema aktivnosti i spolu, (dok. 1.1.10.), Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema spolu i starosti, (dok. 1.1.1.), Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema djelatnosti, (dok. 1.1.20.), Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema narodnosti po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011., Stanovništvo prema vjeri po gradovima/općinama, Državni zavod za statistiku, Zagreb.

Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske, 2001-2011. Državni zavod za statistiku Republika Hrvatske, Zagreb, 2002-2012.

<https://www.dzs.hr/Hrv/publication/>, 4.8.2017., Zagreb.

Popis tablica

Tablica 1. Naselja općine Milna prema broju stanovnika 2001. i 2011. godine

Tablica 2. Naselja općine Milna prema veličini i udjelu stanovnika 2011. godine

Tablica 3. Ukupan broj stanovnika općine Milne i njezinih naselja od 1857. do 2011. godine

Tablica 4. Tipovi općeg kretanja stanovništva naselja općine Milne i Hrvatske 2011. godine

Popis slika

Slika 1. Položaj općine Milne

Slika 2. Prostorni razmještaj stanovništva općine Milne 2011. godine

Slika 3. Gustoća naseljenosti općine Milne 2011. godine

Slika 4. Ukupno kretanje broja stanovnika naselja općine Milna od 1857. do 2011. godine

Slika 5. Promjena broja stanovnika općine Milne i Hrvatske od 1857. do 2011. godine

Slika 6. Promjena broja stanovnika općine Milne i Hrvatske od 1857. do 2011. godine

Slika 7. Promjena broja stanovnika u naseljima općine Milne od 2001. do 2011. godine

Slika 8. Broj živorođenih i umrlih u općini Milni i Hrvatskoj od 2001. do 2010. godine

Slika 9. Promjena broja živorođenih i umrlih u općini Milni i Hrvatskoj od 2001. do 2010. godine

Slika 10. Stope prirodne promjene stanovništva općine Milna 2011. godine

Slika 11. Udjel starosjedilaca (stanuju u mjestu rođenja) i doseljenika u općini Milna 2011. godine

Slika 12. Doseljeno stanovništvo općine Milna prema području doseljenja 2011. godine

Slika 13. Doseljeno stanovništvo općine Milna prema državama podrijetla 2011. godine

Slika 14. Tipovi općeg kretanja stanovništva naselja općine Milne i Hrvatske 2011. godine

Slika 15. Dobne skupine stanovnika općine Milne 2011. godine

Slika 16. Dobno-spolna struktura stanovništva općine Milne 2001. godine

Slika 17. Dobno-spolna struktura stanovništva općine Milne 2011. godine

Slika 18. Indeks starosti u naseljima općine Milne 2011. godine

Slika 19. Koeficijent feminiteta za dobnu skupinu 20-39 godina u naseljima općine Milne 2011. godine

Slika 20. Udio zaposleni u općini Milna prema sektorima 2011. godine

Slika 21. Obrazovna struktura stanovništva općine Milna 2011. godine

Slika 22. Etnička struktura stanovništva općine Milna 2011. godine

Slika 23. Etnička manjinska struktura stanovništva općine Milna 2011.
godine

Slika 24. Vjerska struktura stanovništva općine Milna 2011. godine